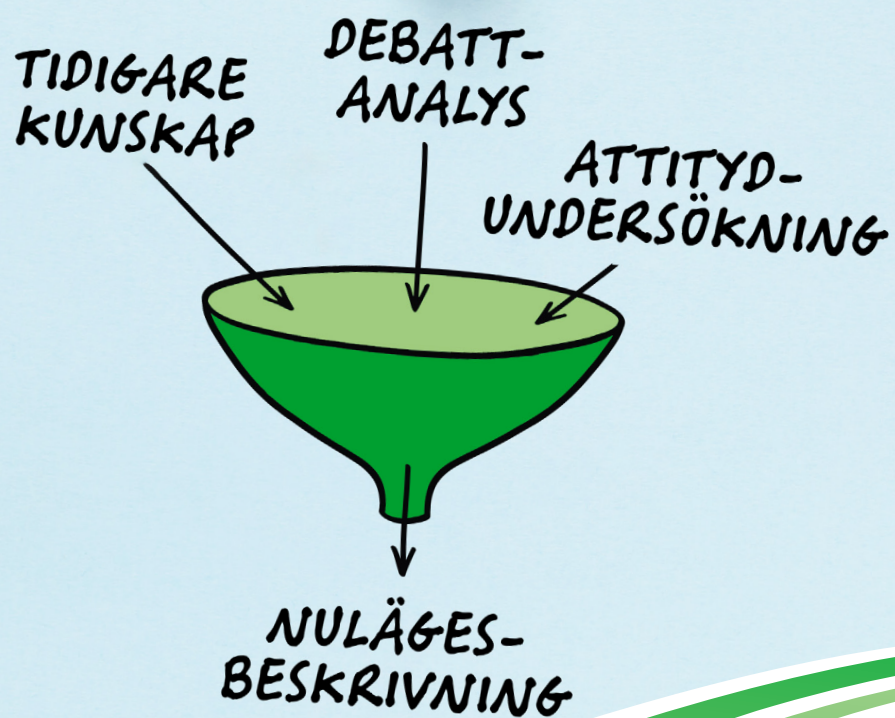

Attityder till nyckelbiotoper

Nulägesbeskrivning 2018

© Skogsstyrelsen, oktober 2019

FÖRFATTARE

Andreas Eriksson
Maria Högvall Nordin

PROJEKTLEDARE

Tove Thomasson

PROJEKTGRUPP

Alice Högström
Erik Kretz
Magnus Pettersson
Cecilia Spansk
Kristina Thureson
Cecilia Ulfhielm
Johan Wester
Johan Åberg

GRAFISK PRODUKTION

David Svensson

OMSLAGSFOTO

MostPhotos

UPPLAGA

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	5
1 Bakgrund och syfte	7
2 Tidigare kunskap om skogsägares attityder till naturvård	8
2.1 Vem är skogsägaren?	8
2.2 Skogsägarens drivkrafter och målsättning för sitt skogsbruk	9
2.3 Finns det skillnader i olika gruppers attityder till naturvård?	10
2.4 Påverkar ekonomiska och äganderättsliga aspekter skogsägares attityder till naturvård?	11
2.5 Skogsägares attityder till naturvård och formellt skydd	12
3 Undersökning av skogsägares attityder till nyckelbiotoper	14
3.1 Metod	14
3.2 Resultat	17
3.3 Behov av fortsatt uppföljning	29
4 Beskrivning av nyckelbiotopsdebatten	31
4.1 När och var förs debatten?	31
4.2 Framinganalys av naturvårdsdebatten	33
4.3 Argumentationsanalys av debatt om pausad nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige	35
5 Slutsatser och diskussion	41
Litteratur/källförteckning	45
Bilaga 1 Kommentarer lämnade i attitydundersökningen	47

Förord

Skogsstyrelsen beskriver med denna rapport ett nuläge av den kunskap vi har om skogsägarnas attityder till nyckelbiotoper.

Begreppet nyckelbiotop har en naturvetenskaplig definition som handlar om att området ska ha stor betydelse för skogens flora och fauna. Men arbetsprocessen med att identifiera och registrera nyckelbiotoper är inte enbart naturvetenskaplig utan handlar också om kontakter med berörda skogsägare.

När Skogsstyrelsen under 2018 fick i uppdrag av regeringen att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper betonades vikten av att skogsägare accepterar arbetssättet samt har förståelse för behovet av och motivation för att bevara nyckelbiotoperna. Det är mot den bakgrunden som denna rapport skrivits.

Den landsomfattande inventeringen är nu avbruten men vi hoppas att denna rapport kan komma till nytta för Skogsstyrelsens fortsatta arbete med naturvårdsfrågor.

Gävle i maj 2019

Göran Rune
Avdelningschef, Skogsstyrelsen

Tove Thomasson
Projektledare, Skogsstyrelsen

Sammanfattning

Med start 2018 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att under den kommande tioårsperioden genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. För detta arbete betonade regeringen vikten av att skogsägare accepterar arbetssättet samt har förståelse för behovet av och motivation för att bevara nyckelbiotoperna. I denna rapport ges en beskrivning och en analys av nuläget i frågan om attityder till nyckelbiotoper.

Till följd av budgetbeslut för år 2019 avbröts den planerade landsomfattande nyckelbiotopsinventeringen. I den mån Skogsstyrelsen i någon verksamhet ändå kommer att registrera nyckelbiotoper kan denna rapport ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Skogsstyrelsen drar i denna nulägesbeskrivning fyra slutsatser.

- Gruppen enskilda skogsägare är heterogen och kan inte självklart beskrivas utifrån mål och agerande med skogsägandet. Deras attityder är ofta ett resultat av värderingar som påverkas av hela det omgivande samhället.
- De enskilda markägarna tycker i hög utsträckning att både ekonomi och naturvård är lika viktiga aspekter för skogsägandet. Det är i första hand inre drivkrafter som motiverar naturvårdsarbetet. Acceptansen för Skogsstyrelsens arbetssätt med nyckelbiotoper är splittrad bland skogsägarna.
- Huvuddelen av skogsägarna tycks ha viss förståelse för och motivation till bevarande av sina nyckelbiotoper. Hur bevarandet ska genomföras verkar det finns olika och delvis motstridiga uppfattningar om.
- Det finns generellt en mer positiv attityd till naturvårdsfrågor än till nyckelbiotoper som specifikt verktyg. Denna skillnad innebär också en potential för ett utvecklat arbete framöver.

Dessa slutsatser vilar på rapportens tre delar.

I kapitel 2 ges en översikt av tidigare studier av skogsägares attityder till naturvård. Inledningsvis konstateras att skogsägares värderingar och attityder till naturvårdande skötsel i hög grad kan påverka hur skogen brukas och används. Med utgångspunkt i aktuell forskning om skogsägare och deras drivkrafter, konstaterar vi att det finns så stora variationer inom gruppen enskilda skogsägare, att eventuella likheter och skillnader i deras attityder inte går att beskrivas enbart utifrån generella karaktäristika som kan kopplas till ägandet. Det krävs därför en fördjupad kunskap om mer allmänna sociala förändringar och hur det påverkar attityder till naturvård i bredare samhällsgrupper. En viss skillnad i attityder kan dock ses mellan utbor och åbor, där de förra i något högre utsträckning värderar skogliga naturvärden och deras bevarande än de senare.

Det finns även studier som visar att det inte finns någon större skillnad mellan kvinnor och män vad gäller intresse för virkesproduktion, men att kvinnor utöver ett intresse för produktion var mer positivt inställda än män av att även utveckla och bevara skogens ekologiska, friluftslivs- eller sociala värden. Några studier har visat att markägarna ofta är positivt inställda till syftet med registrering av nyckelbiotoper och att egna upplevda konflikter med myndigheter om nyckelbiotoper inte var särskilt vanligt förekommande. Uppföljningar av markägares upplevelser av myndigheters arbete med formellt skydd av natur visar också att en majoritet av dem uttryckt sig vara helt eller delvis positiva till tecknandet av naturvårdsavtal och bildandet av biotopskydd för deras mark. Här framkom även att en klar majoritet av markägarna var nöjda med tydligheten i den information man fått från Skogsstyrelsen om processens olika delar. En något lägre majoritet var även positivt inställda till processen i dess helhet, samt med Skogsstyrelsens agerande i samband med den.

I kapitel 3 redovisas en attitydundersökning genomförd för arbetet med denna rapport. Ett slumpmässigt urval av 184 enskilda skogsägare med god representation av skogsägarna i stort fick via telefonintervjuer svara på frågor om deras attityd till naturvård i allmänhet och nyckelbiotoper i synnerhet. Deltagarna tillhörde endera av två grupper, skogsägare med registrerad nyckelbiotop eller skogsägare utan registrerad nyckelbiotop. De viktigaste resultaten visar att huvuddelen har för avsikt att bevara sin nyckelbiotop eller skulle bevara en sådan om de fick en registrerad och att förtroendet för Skogsstyrelsens arbetssätt är jämnt fördelat från högt förtroende ned till lågt förtroende. Därutöver visar undersökningen att flera aspekter (ekonomi, naturvård, rekreation och skogsägartradition) i genomsnitt bedöms lika viktiga för skogsägandet. Det vanligaste är också att enskilda skogsägare anser att både ekonomi och naturvård är viktiga aspekter. Skogsägarnas naturvårdsarbete motiveras huvudsakligen av inre drivkrafter som ansvarskännande och egen vilja och de vill hellre arbeta med att lämna hänsyn vid skogsbruksåtgärder än att lämna bestånd orörda.

I kapitel 4 beskrivs och analyseras den offentliga debatten om nyckelbiotoper. Precis som kapitel 2 bygger detta i huvudsak på tidigare studier. Det är uppenbart att debatten har intensifierats de senaste fem åren, vilket märks bland annat på antalet tidningsartiklar som berör nyckelbiotoper. Debatten präglas av att nyckelbiotoperna inramas på olika sätt av olika aktörer, vilket kan innebära att debatten uppfattas som polariserad. Nyckelbiotoper kan beskrivas som offer för skogsavverkning, som orsak till negativa konsekvenser för skogsägaren eller som lösning på behovet av att skydda mer skogsmark. Vid en särskild granskning av de debattartiklar som skrevs i anslutning till 2017 års paus av nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige kan alla dessa synsätt identifieras i argumentationen. Där såg vi också att det vi kallar nyckelbiotopsdebatten kan sägas vara tre olika debatter, om inventeringsmetodens tillförlitlighet, om konsekvenserna av inventeringen och om behovet av skydd av skogsmark. Debatten som berör konsekvenserna av inventeringen tycks just nu vara den som är tongivande men detta förändras över tid.

1 Bakgrund och syfte

Begreppet nyckelbiotop lanserades för snart 30 år sedan då Skogsstyrelsen fick regeringens uppdrag att inventera särskilt värdefulla skogsmarksbiotoper som kan hysa sällsynta växter och djur^{1,2}. Sedan dess har inventeringen pågått i varierad omfattning och hittills har cirka 466 000 hektar produktiv skogsmark registrerats som nyckelbiotop³. En grov bedömning baserad på tidigare kontrollinventeringar är att ungefär hälften av den totala arealen nyckelbiotop har registrerats.

På senare år har det uppstått en debatt inom skogssektorn om inventeringens omfattning och konsekvenser. Skogsstyrelsen har därför sedan 2017 drivit en samverkansprocess för nyckelbiotoper. Samverkansprocessens mål är att nå en ökad samsyn och utvecklade arbetssätt med nyckelbiotoper som ger underlag för avvägningar mellan produktions- och miljömål, effektiv naturvård och tydligare planeringsförutsättningar för skogsbruk. Samverkansprocessens ska bidra till att utveckla arbetet med nyckelbiotopsinventeringen i linje med regeringsuppdraget.

Under 2017 pausades tillfälligt inventering och registrering av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige i syfte att utveckla och förbättra inventeringsmetoden i detta område.

Med start 2018 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att under den kommande tioårsperioden genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper⁴. I regeringsbeslutet återfinns skrivningen:

Det är viktigt att skogsägare accepterar arbetssättet samt har förståelse för behovet av och motivation för att bevara nyckelbiotoperna.

Syftet med denna rapport är därför att ge en beskrivning och en analys av nuläget i frågan om attityder till nyckelbiotoper. En sådan kan sedan ligga till grund för det fortsatta arbetet med nyckelbiotoper. Under den kommande tioåriga inventeringsperioden planerades för att löpande följa upp skogsägares attityder med ambitionen att denna rapport ska följas av en uppföljningsrapport om fem år och en utvärderingsrapport efter tio år.

Till följd av budgetbeslut för år 2019 avbröts den planerade landsomfattande nyckelbiotopsinventeringen. I den mån Skogsstyrelsen i någon verksamhet ändå kommer att registrera nyckelbiotoper kan löpande uppföljning av attityder fortfarande vara aktuellt.

¹ Nitare J. 1991: Projektplan, nyckelbiotoper för skogens flora och fauna. Skogsstyrelsen (stencil)

² Proposition 1989/90:100, bilaga 11.

³ Wester J och Engström A. 2016. Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen. Rapport 7/2016.

⁴ Regeringen 2018. Uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. Regeringsbeslut 2018-05-17 N2018/03141/SK m.fl.

2 Tidigare kunskap om skogsägares attityder till naturvård

Skogsägare är ingen enhetlig grupp och så är inte heller deras drivkrafter. De mål de sätter upp för sitt skogsbruk varierar starkt, liksom graden av självverksamhet samt i vilken utsträckning de räknar inkomster från skogen som en viktig del av sin totala inkomst eller inte. Det finns också en stor variation bland skogsägarna vad gäller deras attityder till olika skogsbruksåtgärder i allmänhet och till naturvårdande skötsel i synnerhet. Att beskriva den typiske skogsägaren och hur hen förhåller sig till naturvård och nyckelbiotoper är därför ingen enkel uppgift, men ambitionen i detta kapitel är ändå att, mot bakgrund av tidigare forskning och insamlad kunskap om dagens skogsägare, teckna en översiktlig bild över detta.

Sammanställningen bygger på samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga artiklar, myndighetsrapporter och examensarbeten från framförallt Sverige. Synteser från 20 års forskning om nyckelbiotoper visar i en forskningssammanställning från SLU 2018 att endast en liten del av de insamlade studierna har en samhällsvetenskaplig inriktning. De flesta arbeten som berör frågor om attityder och värderingar kopplade till nyckelbiotoper, samt upplevda konflikter kring dem baseras på enkäter och intervjuer⁵.

Värderingar och attityder har i flera studier i hög grad bekräftat påverka skogsägarens syn på skogens skötsel och utnyttjande och därigenom även hur den brukas. Nordlund & Westin har t ex genom att utgå från en miljöpsykologisk teori visat att människors inre värderingar i slutändan påverkar deras beslut om skogens skötsel⁶. Deras resultat visar att det finns en stor andel av skogsägare som både har starka värderingar för att använda skogen för i första hand timmerproduktion och som samtidigt tycker att bevarande av naturvärden är lika viktigt.

2.1 Vem är skogsägaren?

I Sverige finns det cirka 330 000 enskilda skogsägare, varav 38 procent är kvinnor och 62 procent män. De äger tillsammans cirka 230 000 brukningsenheter med en sammanlagd skogsmarksareal på knappt 12 miljoner hektar, det vill säga ungefär hälften av den svenska skogsmarksarealen⁷. Åtta av tio enskilda skogsägare brukar en areal om maximalt 50 hektar och här kan noteras att andelen kvinnor i de lägre storleksklasserna är större än andelen män, vilket betyder att kvinnor generellt sett äger storleksmässigt mindre fastigheter än vad männen gör⁸.

⁵ Gustafsson, L & Hannerz, M. 2018. 20 års forskning om nyckelbiotoper – Här är resultaten. Institutionen för ekologi, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala.

⁶ Nordlund, A. & Westin, K. 2011. Forest Values and Forest Management Attitudes among Private Forest Owners in Sweden, *Forests* 2011(2), s 30-50.

⁷ Christiansen, L. (2018). Strukturstatistik. Statistik om skogsägande 2017. Skogsstyrelsen Rapport 2018/12.

⁸ Ibid.

En jämförelse mellan 1990 och 2010 visar att, även om andelen kvinnliga skogsägare har ökat från 25 procent till nära 40 procent under perioden, är könsstrukturen fortfarande ojämn⁹. På en strukturell nivå har forskningen visat att kvinnliga skogsägare har en högre utbildningsnivå än manliga och även att de i högre utsträckning än männen är utbor, samtidigt som de är mindre aktiva i brukande och skötsel av skog än vad männen är¹⁰.

När det gäller skillnader mellan utbor och åbor noteras några skillnader mellan grupperna. Gruppen enskilda skogsägare är generellt sett äldre än den svenska befolkningen i stort och åbor är generellt sett något äldre än utbor. Andelen män är också i högre grad än kvinnor bosatta nära sitt skogsinnehav.¹¹

2.2 Skogsägarens drivkrafter och målsättning för sitt skogsbruk

Forskningsprogrammet PLURAL var ett samarbete mellan SLU och Umeå Universitet som avslutades 2017. I programmet studerades de nya skogsägarna och deras förändrade roll mot bakgrund av betydelsen av att försöka förstå skogsägarnas drivkrafter. Några generella slutsatser som dragits från programmet är att skogsägarna som grupp har blivit mer varierad än tidigare, vilket gör att för snäva beskrivningar av skogsägare försvårar möjligheten att förstå deras attityder och beteenden.

Många skogsägare bor idag i urbana miljöer och långt ifrån sin skog, men har ändå täta band till sin skogsfastighet. Ekologiska och sociala värden värderas högre av dem än vad man har sett tidigare. Skogliga värden som tidigare har varit viktiga inkomstkällor, som skogsbruk, jakt, fiske, svamp- och bärplockning, har i högre grad blivit fritidsintressen. Skogsägarna identifierar sig sällan som bara skogsägare och ibland inte ens alls som skogsägare¹².

I den mening man ändå kan tala om skillnader mellan skogsägare som bor nära sin skog, och de som bor längre från den kan man, enligt Nordlund & Westin, se vissa skillnader i form av att åbor i något högre utsträckning värderar skogens direkta och lokala nytta än vad utbor gör. Skogen innebär för åbor en plats att bo på, en källa till att värma upp sitt hus och möjligheter att vistas ute i naturen och även om skogsinkomster inte är en lika viktig inkomstkälla som tidigare, så är de fortfarande viktigare för åbor¹³. Utbor värderar istället, enligt Nordlund & Westin, i något högre grad än åbor skogliga naturvärden och bevarande av dem¹⁴.

⁹ Westin, K. et al. 2017. Individual Forest Owners in Context. I Globalisation and Change in Forest Ownership and Forest Use. Natural Resource Management in Transition. Keskitalo, C.E (red).

¹⁰ Eriksson, L. 2018. Explaining gender differences in private forest risk management. Scandinavian Journal of Forest Research, 33:7, 716-723.

¹¹ Nordlund, A. & Westin, K. 2011. a.a.

¹² Westin, K. et al. 2017. a.a.

¹³ Nordlund, A. & Westin, K. a.a.

¹⁴ Ibid.

Skog är fortfarande en egendom som i hög utsträckning ärvs inom familjen, vilket leder till att traditionerna i viss utsträckning följer med och är viktiga för ägandet. Även om skogsägaren bor urbant lär man sig om den inom familjen och värderar att vårda skogen till nästa generation¹⁵. Skogen blir en länk till hembygden och, eftersom man inte är lika beroende av skogsinkomster som tidigare generationers skogsägare blir skogen en del av en livsstil, samtidigt som den skogliga aktiviteten är låg.¹⁶

Westin m.fl. ser den ökade diversifieringen vad gäller mål för ägandet som ett sannolikt resultat av pågående sociala förändringar på samhällsnivå. Det gör att de typologier som hittills har använts för att beskriva skogsägare (produktion, miljö, fritid, flermål, ointresserad) i framtiden enligt dem förmodligen blir ointressanta – det blir viktigare att följa allmänna samhällsförändringar och attitydförändringar för befolkningen som helhet än att särskilja skogsägarna som grupp.¹⁷

2.3 Finns det skillnader i olika gruppers attityder till naturvård?

Om det finns tydliga skillnader i synen på ansvar för naturvård som skiljer sig mellan olika grupper av skogsägare, så är den kunskapen betydelsefull för möjligheterna att kunna tillhandahålla och anpassa relevant och målgruppsanpassad information för olika grupper av skogsägare.

Det skulle till exempel kunna vara så att yngre kvinnor som äger mindre fastigheter, kanske har blivit skogsägare relativt nyligen och bor geografiskt långt från sitt skogsinnehav också är mer positivt inställda till naturvårdande skötsel än äldre män som har och sedan länge haft ett större skogsinnehav, som de bor geografiskt nära. Om så är fallet, så kan olika strategier för kommunikationen användas för att bättre nå ut till de olika grupperna och ge dem ett bättre beslutsunderlag för skötseln.

Mot bakgrund av att forskning visar att skogsägarna som grupp är mycket mer varierad än tidigare och även har mycket varierade målsättningar för sitt skogsbruk¹⁸, är slutsatser om skillnader i olika grupper skogsägares attityder svåra att dra. Den ökade variationen bland skogsägare kräver i så fall nya och bredare analyser av om, och i så fall på vilka sätt, skogsägares värderingar skiljer sig från den så kallade "allmänhetens" värderingar.

Det finns emellertid studier som visar att kvinnor mer generellt har en mer miljöinriktad inställning till sitt skogsbruk, medan män i högre utsträckning lyfter fram de ekonomiska aspekterna¹⁹. I en studie där olika typer av data kopplade till attityder, skoglig aktivitet och företagsaktiviteter kopplade till skogsfastigheten kombinerats indikerar resultaten att samtidigt som det inte finns någon märkbar skillnad mellan könen vad gäller intresse för virkesproduktion, så tenderar

¹⁵Keskitalo, C., Lidestav, G., Karppinen, H. & Zivojinovic, I. 2017. Is There a New European Forest Owner? The Institutional Context. I Globalisation and Change in Forest Ownership and Forest Use. Natural Resource Management in Transition. Keskitalo, C.E (red). 2017.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Westin, K. et al. 2017. a.a.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Nordlund, A. & Westin, K. 2011. a.a.

kvinnor vara mer intresserade än män av att utveckla sin skogsfastighets ekologiska, friluftslivs- eller sociala värden²⁰.

2.4 Påverkar ekonomiska och äganderättsliga aspekter skogsägares attityder till naturvård?

Även ekonomiska och äganderättsliga aspekter av registreringen av en nyckelbiotop skulle kunna påverka attityderna till naturvård. I ett examensarbete i lantmäteriteknik från 2018²¹ framkommer att även om skogsägarna upplever negativa konsekvenser för ekonomi och äganderätt, så anger närmare hälften av dem att de har en positiv inställning till syftet med registrering av nyckelbiotoper. En förklaring till det kan vara att det kan finnas andra nyttor i skogsägarens totala skogsinnehav som väger upp eventuellt negativa ekonomiska konsekvenser av en nyckelbiotop. Nyckelbiotopen får därför inte mer än en marginell påverkan på målsättningen för och användningen av fastigheten²².

Ett annat examensarbete har undersökt nyckelbiotopers eventuella effekt på fastighetspriset baserat på försäljningsstatistik av skogsfastigheter på den öppna marknaden²³. Resultatet visade att förekomsten av nyckelbiotoper verkade ha ingen eller liten betydelse för fastighetspriset. Samtidigt synliggör studien att det är svårt att förutsäga fastighetsvärden, då många olika faktorer samverkar inför köpbeslutet och att köpare värdesätter andra faktorer än förväntad ekonomisk avkastning. Resultaten från en enkätundersökning som genomfördes av Skogforsk i södra Sverige 2007, visade att de flesta skogsägare (70 procent) inte upplevde någon konflikt med myndigheten om nyckelbiotoper²⁴. I studien kännetecknades de som angav att de antingen upplevde eller hade upplevt en konflikt med myndigheten av att de var i genomsnitt åtta år yngre, hade en större areal nyckelbiotoper, samt en mer generellt negativ inställning till naturvård i allmänhet än de som inte upplevt konflikt²⁵. Götmark framhåller som en möjlig förklaring att de som upplevde konflikt hade större fastigheter och därför var sannolikt mer beroende av skogen som inkomstkälla. De besökte också oftare sina nyckelbiotoper än de som inte upplevde konflikt, vilket kan signalera att de utövade ett mer aktivt skogsbruk och därigenom även kom i situationer av upplevd konflikt.

²⁰ Umaerus, P. Högvall Nordin, M & Lidestav, G. 2018. Do female forest owners think and act "greener"? Forest Policy and Economics 99C. 2019. S 52-58

²¹ Karlsson, L & Persson, F. 2018. Konsekvenser för privata skogsägare vid registrerad nyckelbiotop. Ekonomiska och äganderättsliga aspekter. Högskolan i Gävle.

²² Ibid.

²³ Hellstrand, E. 2017. Nyckelbiotopers påverkan på fastighetspriset. SLU-Skogsmästarskolan.

²⁴ Götmark, F. 2009. Conflicts in conservation: Woodland key habitats, authorities and private forest owners in Sweden. Scandinavian Journal of Forest Research 24, 5014-514.

²⁵ Ibid

2.5 Skogsägares attityder till naturvård och formellt skydd

En markägarenkät om Skogsvårdsorganisationens naturvårdsarbete som genomfördes 1997 visade att kontakter om naturvård generellt uppfattades som positiv av markägarna²⁶. I undersökningen fann man ingen större skillnad i markägarattityder till de olika objekttyperna biotopskydd, nyckelbiotop, naturvårdsavtal och NOKÅS-bidrag, som alla sågs bidra till en positivare inställning till naturvård/kulturmiljövård. När det gäller nyckelbiotoper uppgav cirka 20 procent av markägarna att de antingen inte fått information eller anser informationen otillräcklig. Hälften av dem som fått information ansåg den tillräcklig och kontakten med Skogsvårdsstyrelsen uppfattades av över 70 procent som bra eller relativt bra. Bland de markägare som fått besked om förekomst av nyckelbiotop var det ingen som angav en negativ reaktion, majoriteten av dem (56 procent) svarar att de reagerar varken positivt eller negativt och mer än 40 procent uppger att de blir glada eller mycket glada över beskedet²⁷.

Fler än hälften (ca 60 procent) tyckte inte att nyckelbiotopsinventeringen påverkat deras inställning till naturvård samtidigt som det för ungefär en tredjedel av markägarna hade inneburit att de ser mer positivt på naturvården än tidigare. Vid tolkningen av resultaten bör noteras att enkäten skickades ut till och besvarades av ett relativt litet antal markägare, men även att samstämmigheten i de flesta frågorna var ganska stor, vilket indikerar att svaren trots allt kan ge en tämligen sann bild.²⁸

Attityder till naturvård och skogsägarnas inställning kring ämnet kan, enligt en rapport från Fakta skog 2004, kopplas samman med faktorer som kunskap om naturvård och skogsägarens behov av inkomster från skogen²⁹. Enkätstudien visade att två grupper kunde urskiljas; de som har en positiv inställning till naturvård men inte vet hur de ska använda den i praktiken, samt; de som arbetar inom skogsbruket, framhåller produktionsaspekten och har en negativ attityd till naturvård. Kvinnor yngre än 55 år med utbildning på gymnasie- eller universitetsnivå hade till exempel den mest positiva attityden till naturvård, men saknade ofta såväl kunskap om naturvård som egen praktisk erfarenhet av arbete i skogen. Män hade generellt en högre praktisk kunskap om naturvård än vad kvinnorna hade och var också de som i högre grad angav inkomsterna från skogen som viktig. En av slutsatserna i rapporten var att riktade och anpassade utbildningsinsatser i naturvård är viktigt för att ändra attityder till naturvård och för att förtydliga syftet med naturvårdsåtgärder³⁰.

²⁶ Gustafsson, Lena (1997). Naturvärdesbedömning av naturvårdsavtal och NOKÅS-objekt samt markägarenkät om Skogsvårdsorganisationens naturvårdsarbete. SkogForsk. Arbetsrapport Nr 383/1997.

²⁷ Gustafsson, Lena (1997). Naturvärdesbedömning av naturvårdsavtal och NOKÅS-objekt samt markägarenkät om Skogsvårdsorganisationens naturvårdsarbete. SkogForsk. Arbetsrapport Nr 383/1997.

²⁸ Ibid.

²⁹ Uliczka H., Jansson, G., Angelstam, P. (2004). Heltidsskogsägare minst positiva till naturvård – men rätt utbildning kan ändra attityder, Umeå, Fakulteten för skogsvetenskap, Fakta skog 2004:1

³⁰ Ibid.

I en uppföljande undersökning av skogsägares upplevelser av Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens arbete med formellt skydd av natur under åren 2014–2016 var en klar majoritet (78 procent) av skogsägarna helt eller delvis positiva till att ett naturvårdsavtal tecknats för deras mark³¹. I jämförelser med tidigare uppföljning 2012–2013 ligger resultatet på samma nivå, men har sjunkit betydligt i jämförelse med andelen positiva 2009–2010, som då låg på omkring 90 procent. När det gäller bildande av biotopskyddsområden ställde sig omkring två tredjedelar av markägarna i uppföljningen sig helt eller delvis positiva till att ett sådant inrättats på deras mark³². Här noteras en minskning av andelen positiva i jämförelse med de tidigare uppföljningarna då drygt tre av fyra skogsägare var helt eller delvis positivt inställda.

En klar majoritet av markägarna (82–89 procent) ansåg att Skogsstyrelsens information om processens olika delar varit tydlig och att man var mycket nöjd med informationen. Fortfarande en majoritet, även om andelen var lägre (67 procent) var helt eller delvis positivt inställda till processen i sin helhet och hur Skogsstyrelsen agerat vid inrättandet av biotopskyddet. Här är andelen positiva markägare något mindre än vid uppföljningen 2012–2013, men i nivå med uppföljningen 2009–2011.³³

³¹ CMA Research AB, 2018. Formellt skydd av natur – undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2014–2016.

³² CMA Research AB, 2018. Formellt skydd av natur – undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2014–2016.

³³ Ibid.

3 Undersökning av skogsägares attityder till nyckelbiotoper

För att samla in ny och mer specifik information om skogsägares attityder till nyckelbiotoper har en särskild undersökning genomförts.

I regeringsbeslutet framgår att nyckelbiotopsinventeringen ska genomföras på samtliga markägarkategorier; små-, mellan- och storskogsbruket³⁴. I denna del av rapporten har vi avgränsat oss till kategorin enskilda skogsägare vilken till största delen motsvarar kategorin småskogsbruket.

3.1 Metod

Urvalet för undersökningen har stratifierats på en grupp skogsägare som har minst en registrerad nyckelbiotop på sin fastighet och en grupp skogsägare som inte har någon registrerad nyckelbiotop på sin fastighet. Urvalsramen har skapats genom att kombinera flera av Skogsstyrelsens register. Fastighets- och ägarregistret har kombinerats med nyckelbiotopsregistret för att få information på vilka fastigheter det finns registrerade nyckelbiotoper. Fastighets- och ägarregistret har avgränsats till enskilda ägare (juridisk form 00) med en skogsmarksareal större än 10 hektar. Från urvalsramen har vi också tagit bort taxeringsenheter där den/de registrerade nyckelbiotoperna har ersatts ekonomiskt via formella skydd. Eftersom detta gjorts som en geografisk överlappsanalys med vissa osäkerheter i datakvaliteten har taxeringsenheter där mer än 90 procent av den registrerade nyckelbiotopsarealen överlappas av någon form av formellt skydd tagits bort. Från urvalsramen har vi gjort ett obundet slumpmässigt urval om 600 personer, hälften i varje stratum.

Urvalet har sedan överlämnats till företaget Origo Group som gjort telefonintervjuer och sammanställt respondenternas svar. I undersökningen ingick att 100 personer i respektive stratum skulle intervjuas. Det uppnåddes för gruppen med registrerad nyckelbiotop men för gruppen med ej registrerad nyckelbiotop nåddes bara 84 respondenter. Telefonintervjuerna gjordes i september 2018.

Totalt 184 intervjuer är ett litet urval vilket påverkar hur generaliserbara resultaten är. På många sätt är dock urvalet representativt för populationen enskilda skogsägare.

I båda grupperna finns representanter från samtliga Sveriges län och fördelningen mellan landsdelar är på det hela taget likvärdig med hela populationen. En diskrepans finns i gruppen med registrerad nyckelbiotop som har viss överrepresentation i Götaland och tydlig underrepresentation i Norra Norrland. Inga skogsägare boende i andra länder finns med i undersökningen.

³⁴ Regeringen 2018. Uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. Regeringsbeslut 2018-05-17 N2018/03141/SK m.fl.

Tabell 1 Geografisk fördelning av deltagarna i undersökningen jämfört med samtliga enskilda ägare.

Landsdel	Samtliga enskilda ägare ³⁵	Urval ej registrerad nyckelbiotop	Urval registrerad nyckelbiotop
Norra Norrland	14 %	17 %	7 %
Södra Norrland	14 %	19 %	14 %
Svealand	30 %	27 %	32 %
Götaland	42 %	37 %	47 %

När det gäller ålder så är de äldre åldersklasserna något överrepresenterade i denna undersökning och åldersklassen 0–19 år saknas helt. Den underrepresentationen uppstår i urvalet och kan bero på slumpen eller på en systematik i vem som angetts som kontaktperson för fastigheter som är samägda. Detta har inte undersökts. De två undersökningsgrupperna är likvärdiga i detta avseende.

Tabell 2 Fördelning över åldersklasser för deltagarna i undersökningen jämfört med samtliga enskilda ägare.

Ålder	Samtliga enskilda ägare ³⁶	Urval ej registrerad nyckelbiotop	Urval registrerad nyckelbiotop
0–19	0 %
20–29	1 %	1 %	0 %
30–49	20 %	14 %	11 %
50–64	36 %	30 %	30 %
65–74	26 %	36 %	36 %
75-	17 %	19 %	23 %

I undersökningen är andelen kvinnor underrepresenterade jämfört med samtliga enskilda ägare. Precis som för ålder så kan detta bero på vem som angetts som kontaktperson för samägda fastigheter.

Tabell 3 Könsfördelning hos deltagarna undersökningen jämfört med samtliga enskilda ägare.

	Samtliga enskilda ägare ³⁷	Urval ej registrerad nyckelbiotop	Urval registrerad nyckelbiotop
Andel kvinnor	38 %	27 %	26 %

Andelen utbor, det vill säga att ägaren bor i en annan kommun än den där fastigheten ligger, i undersökningen är 25 procent (lika andel för båda grupperna). Det kan jämföras med att andelen utboägda fastigheter är 26 procent³⁸. Observera att eftersom det kan vara flera delägare till en fastighet så är andelen utbor och

³⁵ Christiansen L. 2018. Strukturstatistik. Statistik om skogsägande 2017. Skogsstyrelsen Rapport 2018/12

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

andelen utboägda fastigheter inte samma sak. Men det antyder att även ur denna aspekt är urvalet representativt.

En viss skevhet finns i urvalet avseende storleken på skogsägandet. I urvalet saknas dels skogsägare som äger mindre än 5 hektar eller mer än 1000 hektar. I grupperna däremellan är de som äger mer än 20 hektar överrepresenterade. Detta gäller särskilt för gruppen med registrerad nyckelbiotop.

Tabell 4 Fördelning över storlek på skogsinnehavet för deltagarna i undersökningen jämfört med samtliga enskilda ägare.

Areal skogsmark	Samtliga enskilda ägare ³⁹	Urval ej registrerad nyckelbiotop	Urval registrerad nyckelbiotop
0–5	34 %
6–20	29 %	23 %	10 %
21–50	20 %	36 %	26 %
51–100	10 %	21 %	31 %
101–200	5 %	18 %	18 %
201–400	2 %	2 %	12 %
401–1000	1 %	..	3 %
1001-	0 %

Den största skevheten jämfört med samtliga enskilda ägare gäller andelen som har en registrerad nyckelbiotop. I denna undersökning finns 100 respondenter med en registrerad nyckelbiotop och 84 stycken utan någon registrerad nyckelbiotop. Att dessa grupper är jämnstora beror på att vi ville jämföra skillnader i attityder beroende på om respondenten hade en registrerad nyckelbiotop eller inte. Andelen 54 procent med registrerad nyckelbiotop är mycket högre än för hela populationen enskilda skogsägare där 21 procent har en registrerad nyckelbiotop. I kommande resultatkapitel jämförs dessa grupper men eftersom inget resultat redovisas samlat för båda grupperna spelar denna skevhet ingen roll. Skattningar för hela populationen enskilda skogsägare skulle alltså ligga närmre resultatet för gruppen utan registrerad nyckelbiotop än för gruppen med registrerad nyckelbiotop.

Telefonintervjuerna inleddes med en kontrollfråga om respondenten kände till om det fanns en eller flera registrerade nyckelbiotoper på dennes fastighet. I gruppen med registrerad nyckelbiotop var det elva procent som uppgav att det inte fanns någon sådan och ytterligare tolv procent som inte visste. För gruppen som inte har någon registrerad nyckelbiotop var det 26 procent som uppgav att så ändå var fallet och ytterligare nio procent som inte visste. Eftersom respondenterna inte fullt ut vet om de har en registrerad nyckelbiotop eller inte finns en risk att deras attityder påverkats av ett felaktigt antagande. Detta testas för de viktigaste frågorna nedan om bevarande av nyckelbiotopen och förtroende för Skogsstyrelsens arbete.

³⁹ Christiansen L. 2018. Strukturstatistik. Statistik om skogsägande 2017. Skogsstyrelsen Rapport 2018/12

3.2 Resultat

Vet de enskilda markägarna vad en nyckelbiotop är?

Begreppet nyckelbiotop tycks vara väl etablerat bland de enskilda markägarna. En stor majoritet uppgav att de visste vad en nyckelbiotop är och ytterligare några kände igen begreppet men visste inte vad det är. Endast åtta procent av skogsägare utan registrerad nyckelbiotop och två procent av skogsägarna med registrerad nyckelbiotop saknade kunskap om begreppet. Kunskapen var högre bland de som hade en registrerad nyckelbiotop än de som inte hade det. Noterbart är att tio procent av de som har en registrerad nyckelbiotop antingen inte kände igen begreppet alls eller inte visste vad det är.

Tabell 5 Svarsfördelning på frågan Vet du vad en nyckelbiotop är?

	Ej registrerad nyckelbiotop	Registrerad nyckelbiotop
Ja	77 %	90 %
Hört begreppet men vet inte vad det är	14 %	8 %
Nej	8 %	2 %

Kontakter med Skogsstyrelsen

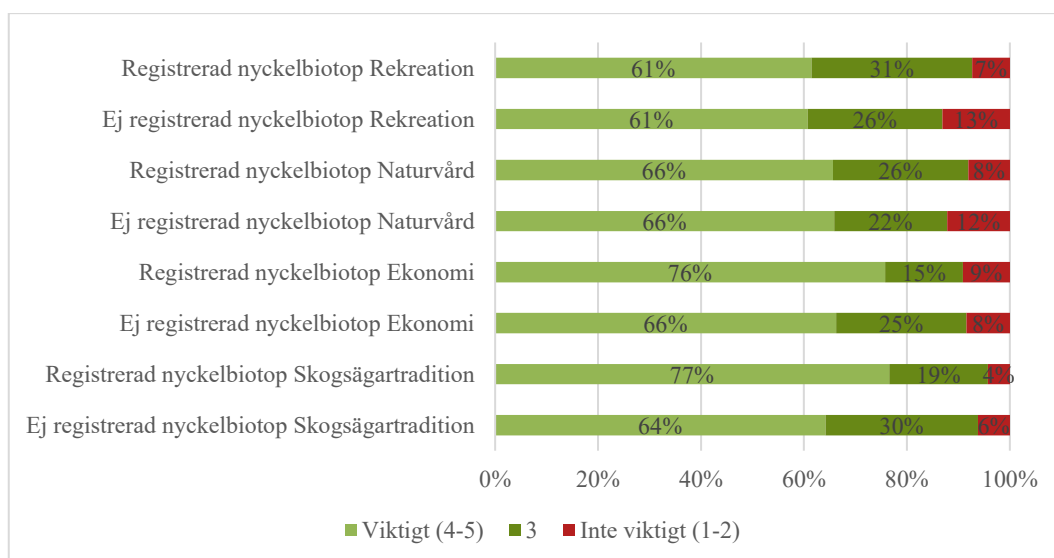
De enskilda skogsägare som hade en registrerad nyckelbiotop fick även en fråga om de någon gång haft kontakt med Skogsstyrelsen angående denna och i så fall om vad. Ungefär var femte respondent uppgav att de aldrig hade haft någon kontakt med Skogsstyrelsen, sex procent uppgav att de haft en diskussion om någon form av ekonomisk ersättning. Observera att skogsägare som fått ekonomisk ersättning för nyckelbiotopen inte ingått i undersökningen.

Tabell 6 Andel med registrerad nyckelbiotop som haft olika former av kontakt med Skogsstyrelsen.

	Andel
Ja, fick information vid inventering/registrering	24 %
Ja, haft samråd inför åtgärd i/intill nyckelbiotopen	28 %
Ja, fått rådgivning	21 %
Ja, haft diskussion om ersättning för formellt skydd eller bidrag till åtgärd	6 %
Nej	19 %

Vilka aspekter är viktiga för skogsägandet?

För att fånga de enskilda markägarna mål med sitt skogsägande bad vi dem ange hur viktigt de ansåg det vara med fyra olika aspekter (ekonomi, naturvård, rekreation och skogsägartradition). Skalan var från 1 (Inte alls viktigt) till 5 (Mycket viktigt). Resultatet visar att generellt är alla aspekter är ungefär lika viktiga för skogsägandet. Det är heller inga skillnader mellan de två grupperna, utom för aspekten skogsägartradition som är mer viktig för markägare med registrerad nyckelbiotop.

Figur 1 Bedömning av hur viktiga olika aspekter är för skogsägandet.

Vanligtvis tycks det heller inte finnas någon motsättning mellan de olika aspekterna. En korstabulering mellan aspekterna ekonomi och naturvård visar att 42 procent av gruppen med ej registrerad nyckelbiotop och 48 procent av gruppen med registrerad nyckelbiotop anger att både ekonomi och naturvård är viktiga aspekter. De som lagt stor vikt vid ekonomi har inte samtidigt tyckt att naturvård varit mindre viktigt och vice versa. Det är en minoritet som anser att den ena aspekten är viktig men inte den andra. Detta gäller båda grupperna, 13 procent i gruppen med ej registrerad nyckelbiotop och nio procent i gruppen med registrerad nyckelbiotop.

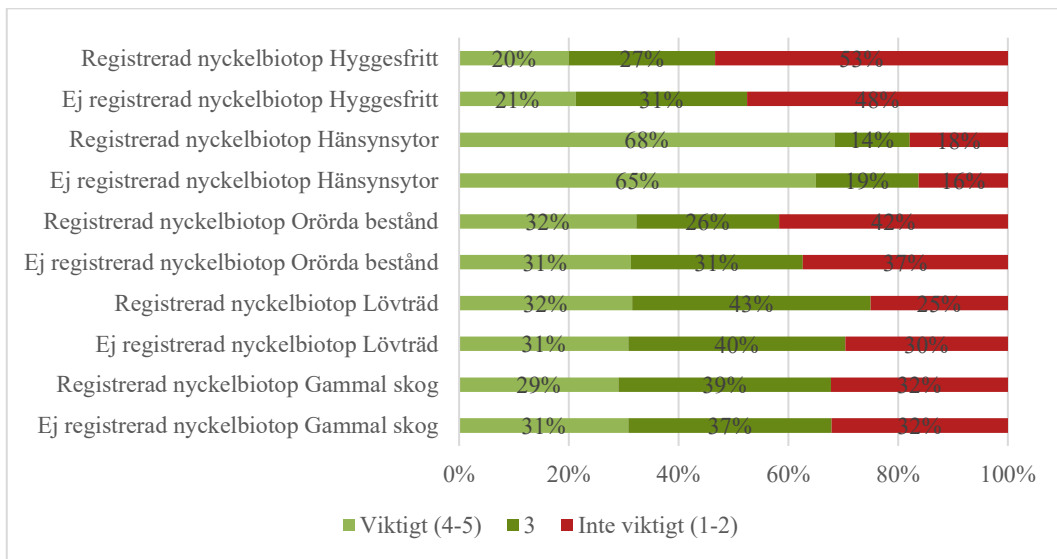
Tabell 7 Korstabell över hur aspekterna Ekonomi och Naturvård förhåller sig till varandra. Andel av respondenter. 1 = Inte alls viktigt, 5 = Mycket viktigt.

Ej registrerad nyckelbiotop		Ekonomi				
		1	2	3	4	5
Naturvård	1	3%
	2	3%	4%
	3	..	3%	8%	6%	8%
	4	1%	1%	14%	10%	9%
	5	..	1%	9%	5%	18%
Registrerad nyckelbiotop		Ekonomi				
		1	2	3	4	5
Naturvård	1	1%	3%
	2	1%	1%	1%	0%	1%
	3	..	1%	3%	14%	8%
	4	1%	2%	7%	18%	11%
	5	1%	1%	4%	4%	15%

Vilka naturvårdsåtgärder är viktiga?

Det finns många metoder en skogsägare kan använda sig av för att bedriva naturvård. Vi bad därför respondenterna att bedöma hur viktigt de ansåg det vara att använda fem utpekade metoder; ha en hög andel gammal skog, ha en hög andel lövträd, lämna bestånd helt orörda, lämna hänsynsytor vid avverkning samt bedriva hyggesfritt skogsbruk.

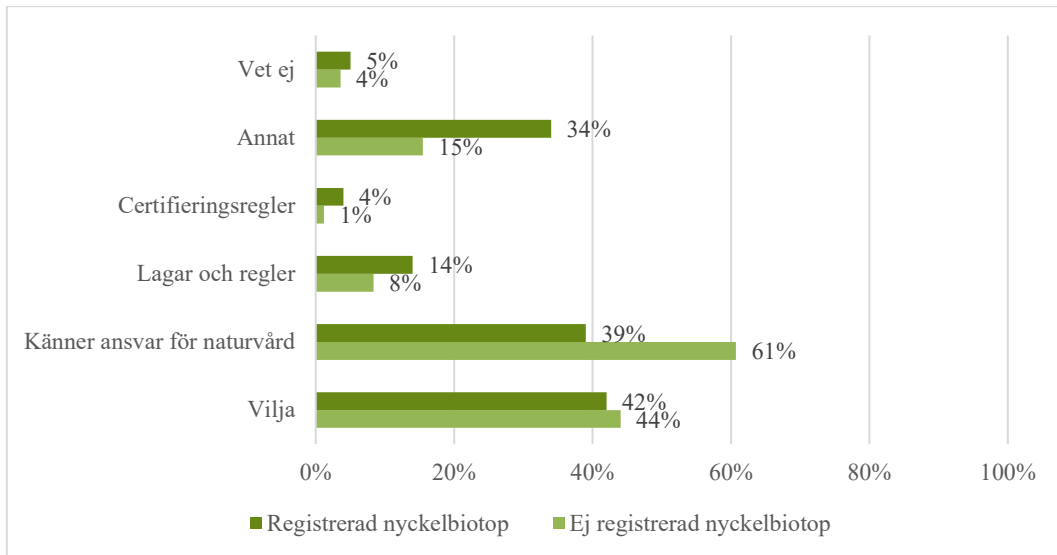
Av dessa åtgärder ansågs att lämna hänsynsytor vid avverkning vara den viktigaste åtgärden medan att lämna bestånd orörda eller bedriva hyggesfritt skogsbruk vara mindre viktigt. Hur viktigt det är att hålla hög andel gammal skog eller hög andel lövträd är jämnt fördelat bland respondenterna. Skillnaderna mellan grupperna är små.

Figur 2 Fördelning av andelen respondenter över hur viktigt de anser att olika naturvårdsåtgärder är.

Varför bedriver de enskilda skogsägarna naturvård?

De vanligaste drivkrafterna till att bedriva naturvård är att känna ansvar för naturvård följt av en egen vilja att göra så, det vill säga inre drivkrafter. Båda dessa drivkrafter är betydligt större än de yttre drivkrafter som lagar och regler eller certifieringsregler utgör. Det är inga stora skillnader mellan grupperna, men de som inte har någon registrerad nyckelbiotop framhåller oftare känslan av ansvar.

Figur 3 Andel av respondenterna som anger respektive drivkraft för att bedriva naturvård.

De som uppgett kategorien Annat har också fått möjlighet att lämna egna förslag.

De flesta anger svar som hör ihop med en skogsägartradition.

Bevara det man ärvt. Har en son som är intresserad. Lång tradition i släkten. Vi har ett ansvar för framtiden.

Många av dessa berör också en egen vilja eller att de känner ansvar för naturvård.

Viktigt med mångfald. För viltet.

Även skäl knutna till estetik, kultur och rekreation anges.

Det blir vackrare. Själ ska trivas, för egen rekreation. Ska se fint ut, skogen ska växa. För jakten och viltets skull.

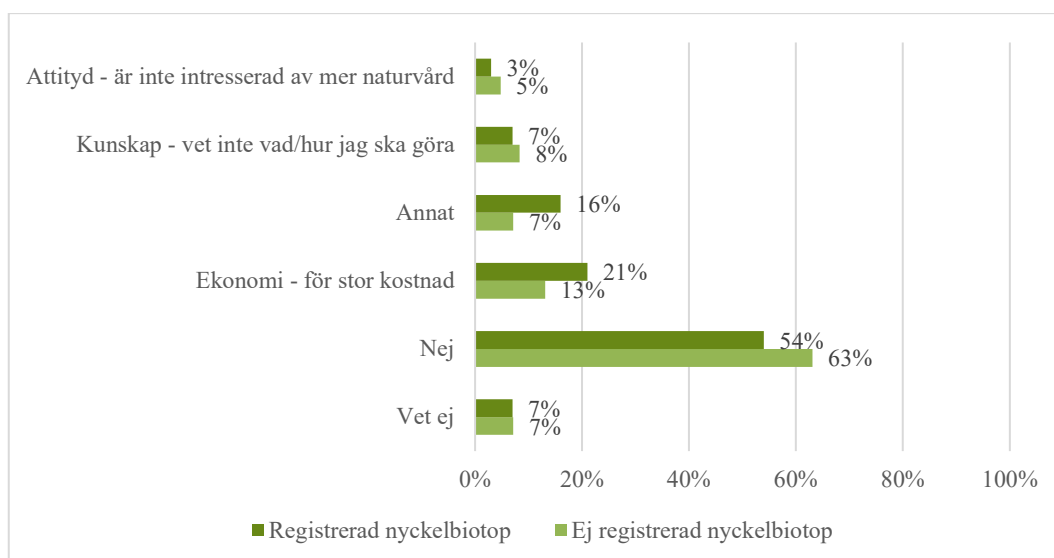
Det finns också exempel på påverkan utifrån vid sidan av lagar, regler och certifieringskrav.

Allmännyttigt. Fått förslag att göra det. Normer bland skogsägare. Skogsplanen och skötselplanen.

Några enstaka anger ekonomiska skäl.

Vilka hinder ser de enskilda markägarna för att genomföra naturvårdsåtgärder?

Majoriteten av de svarande i båda grupperna ser inga hinder för att genomföra naturvårdsåtgärder på sin fastighet. Av de hinder som finns är ekonomi – för stor kostnad är det skäl som anges oftast. Det är också vanligare bland dem som har registrerad nyckelbiotop. Attityden, en avsaknad av intresse av mer naturvård är det minst vanliga angivna hindret. Det stämmer bra överens med svaren på den tidigare frågan om drivkrafter.

Figur 4 Andel av respondenterna som anger respektive hinder för att bedriva naturvård.

De som uppgav Annat som hinder fick möjlighet att beskriva de hindren. De vanligaste svaren kan knytas till myndigheternas arbete.

Myndigheter som inte accepterar erbjudanden. Myndigheterna sätter stopp för mycket. Myndigheters okunskap. Skogsstyrelsen. Restriktioner på bokskog.

Övriga orsaker som nämns av enstaka respondenter är den egna åldern, tidsbrist, avstånd till skogen. Alla dessa faktorer går att relatera till en självverksamhet. Möjligen finns en tveksamhet till att anlita entreprenörer för naturvårdsåtgärder vilket kan hänga ihop med att ekonomin ansågs vara det största hindret.

Hur ser de enskilda markägarna på ansvarsfördelningen över naturvärden?

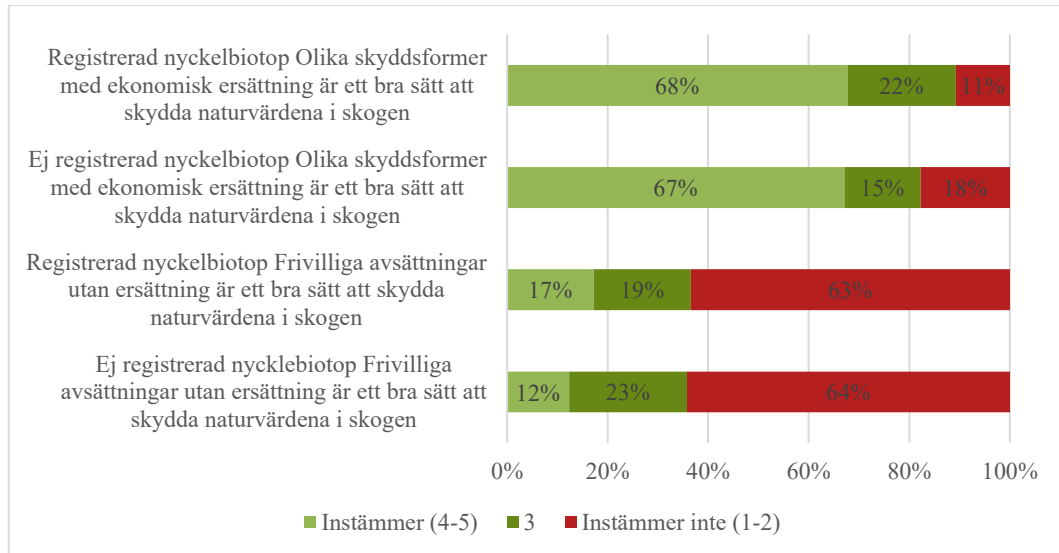
Med dagens skogspolitik råder det ett delat ansvar mellan staten och markägarna för skydd av skog. Det innebär bland annat att staten ersätter skogsägare och bildar formella skydd för skogen och att skogsägare förväntas göra frivilliga avsättningar i linje med etappmålen.

På frågan om var det största ansvaret för att skydda naturvärden bör ligga anser markägarna att det antingen är bra som det är, eller att det är markägarna som bör ta det största ansvaret. I båda grupperna är det en mindre andel som tycker att staten ska ta det största ansvaret.

Tabell 8 Andel av respondenterna fördelat på hur de ser på ansvarsfördelningen mellan staten och markägarna när det gäller skydd av naturvärden.

	Ej registrerad nyckelbiotop	Registrerad nyckelbiotop
Det är bra som det är	39 %	33 %
Markägarna bör ta det största ansvaret	36 %	41 %
Staten bör ta det största ansvaret	25 %	26 %

I en fortsättning på denna frågeställning bad vi respondenterna svara på hur väl de instämmer i två påståenden om frivilliga avsättningar och ersättningar. När dimensionen om ersättning förs in instämmer två av tre enskilda skogsägare i påståendet att skyddsformer med ekonomisk ersättning är ett bra sätt att skydda naturvärden i skogen. Omvänt instämmer nästan två av tre inte i påståendet att frivilliga avsättningar är ett bra sätt.

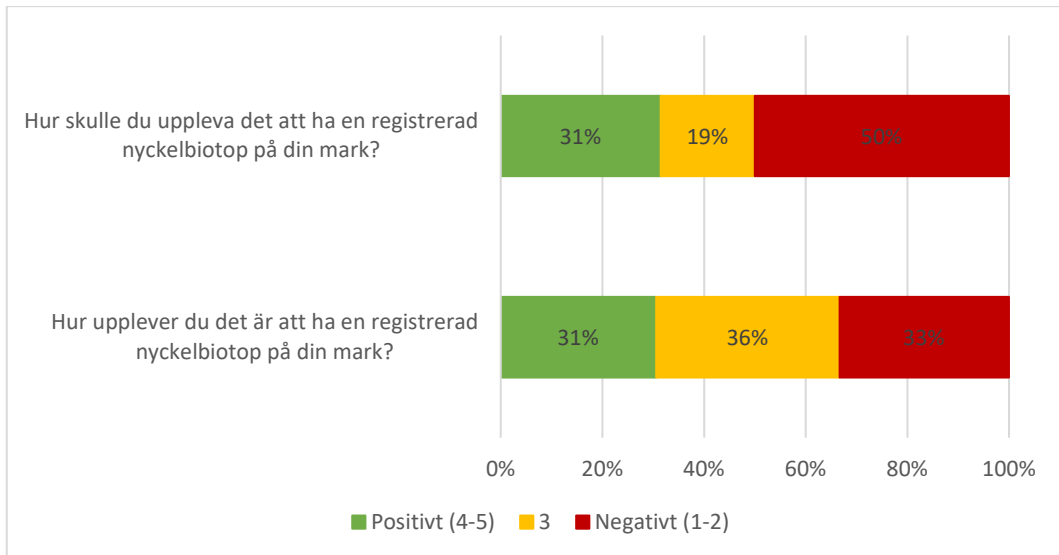

Figur 5 Fördelning av hur väl respondenterna instämmer i två påståenden om frivilliga avsättningar respektive ekonomisk ersättning.

Nyckelbiotopens påverkan på skogsägandet

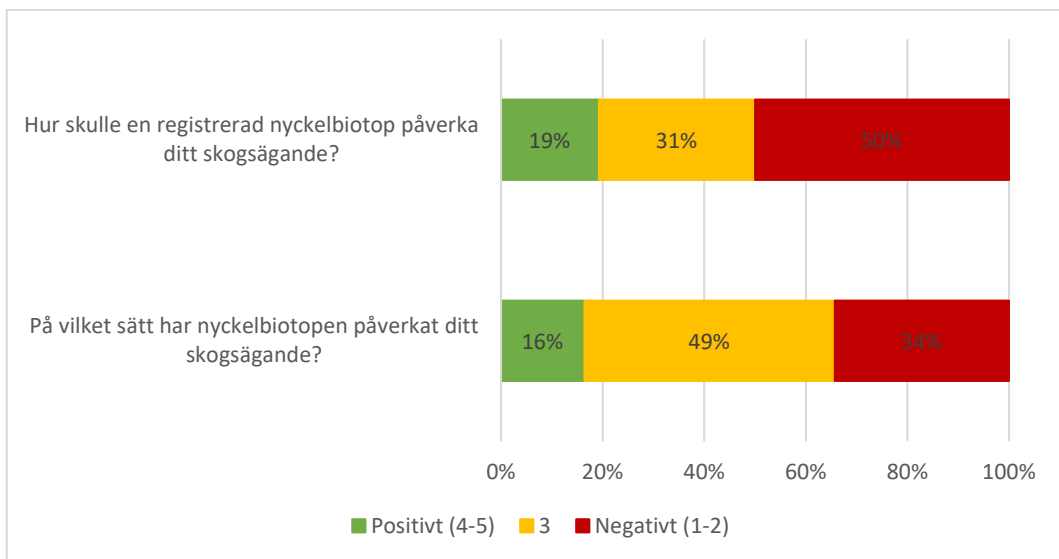
Efter de inledande frågorna om naturvård ställde vi mer konkreta frågor om nyckelbiotoper. Gruppen som har registrerad nyckelbiotop fick svara utifrån det medan den andra gruppen fick svara på en hypotetisk fråga om hur det skulle vara att få en registrerad nyckelbiotop på sin mark. Dessa frågor knyter an till formuleringen i regeringsuppdraget om att det är viktigt att skogsägarna har förståelse för och motivation till att bevara nyckelbiotoperna.

Bland de skogsägare som har en registrerad nyckelbiotop är det en jämn fördelning om man upplever det som positivt eller negativt. Men bland dem som inte har en registrerad nyckelbiotop uppgår hälften att de skulle uppleva det negativt att ha en registrerad nyckelbiotop. Den skillnad kan möjligen förklaras av att de som har en registrerad nyckelbiotop har en tydligare bild av hur det påverkar. Det är i så fall i linje med den inledande kunskapsfrågan där de som har en registrerad nyckelbiotop också i större utsträckning angav att de visste vad en nyckelbiotop var.

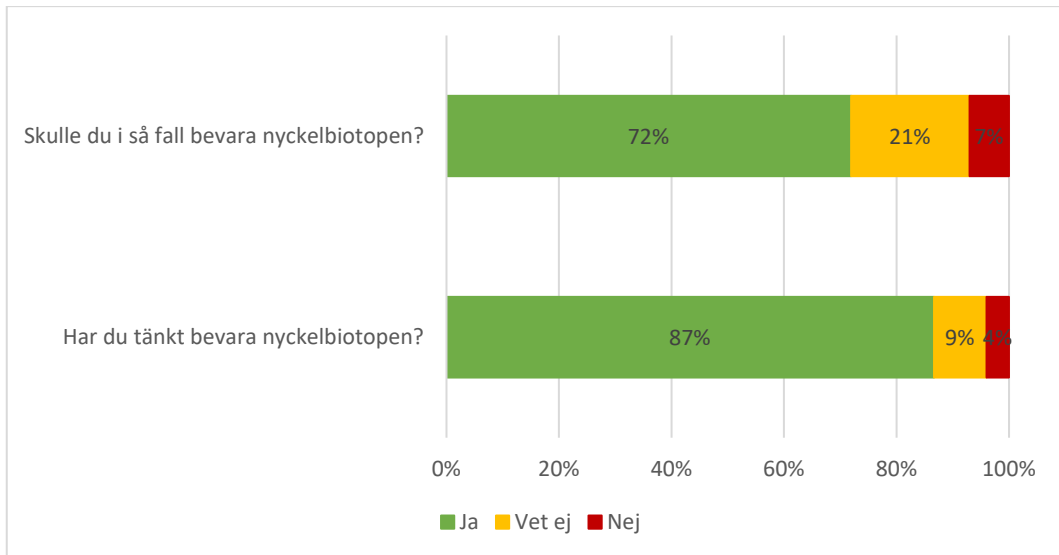
Figur 6 Fördelning av respondenter som upplever eller skulle uppleva det positivt eller negativt att ha en registrerad nyckelbiotop.

I båda grupperna uppger en minoritet att en registrerad nyckelbiotop påverkar/skulle påverka skogsägandet positivt. Precis som ovan tycks gruppen som inte har en registrerad nyckelbiotop vara mer negativ än de som har en registrerad nyckelbiotop.

Figur 7 Fördelning av respondenter som anger att en registrerad nyckelbiotop har påverkat eller skulle påverka deras skogsägande positivt eller negativt.

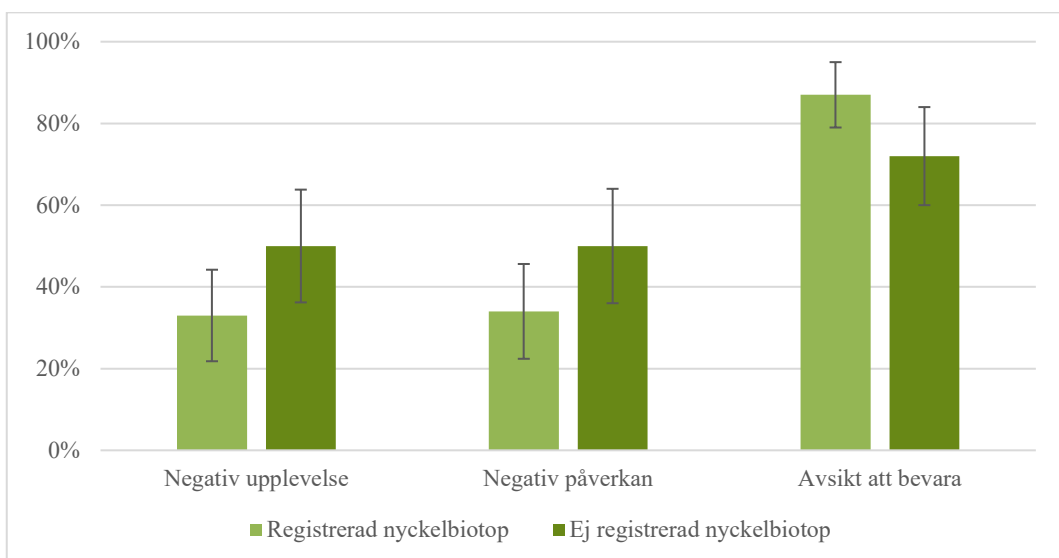
Motsvarande skillnad mellan grupperna syns också på frågan om de tänkt/skulle bevara nyckelbiotopen där de som inte har en registrerad nyckelbiotop är mer osäkra. I båda grupperna är det en liten minoritet som uppger att de inte tänker/skulle bevara nyckelbiotopen.

Figur 8 Fördelning av respondenter som anger hur de kommer hantera den registrerade nyckelbiotopen alternativt skulle hantera en registrerad nyckelbiotop.

Frågan om bevarande har vi också testat utifrån respondentens eget svar på frågan om denne hade en registrerad nyckelbiotop på sin fastighet eller inte. Det är ingen skillnad i resultaten när vi jämför med vad som faktiskt finns registrerat och vad skogsägaren uppfattat finns. Oavsett om vi utgår från de som har en registrerad nyckelbiotop eller de som uppger att de har det så är det 87 procent som anger att de ska behålla den. För de respondenter som uppger att de inte har en nyckelbiotop är det 70 procent som säger att de skulle behålla den om de fick en sådan registrerad, att jämföra med 72 procent av gruppen som i verkligheten inte har någon registrerad nyckelbiotop.

Den skillnad som tycks finnas i negativ inställning till nyckelbiotoper i de tre figurerna ovan är dock inte signifikant vilket framgår av den sammanfattande figuren nedan där konfidensintervallen är överlappande mellan grupperna.

Figur 9 Jämförelse mellan grupperna avseende andelen som anger negativ upplevelse, negativ påverkan samt har avsikt att bevara nyckelbiotoper. Felstaplar visar 95 % konfidensintervall.

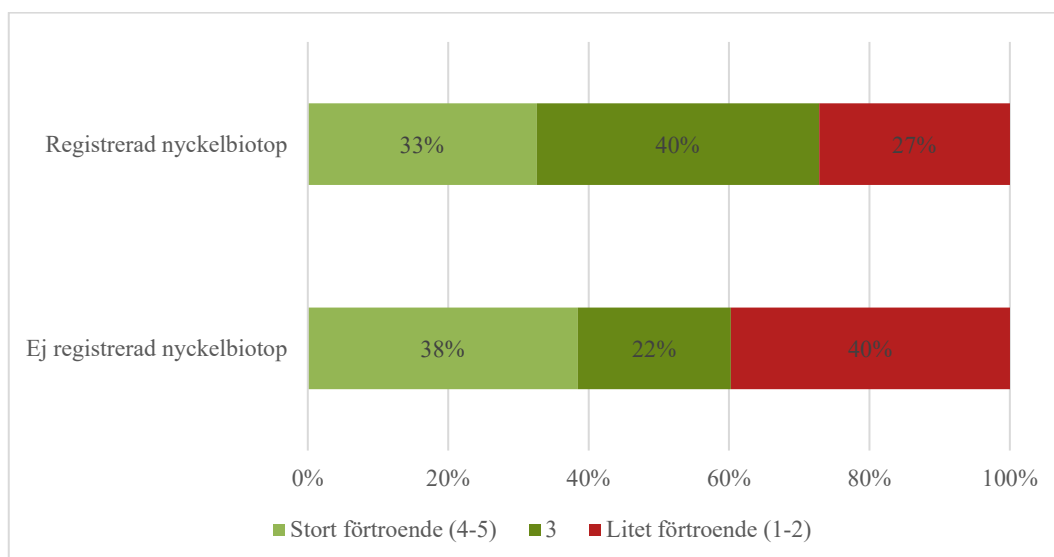
Skogsstyrelsens arbete

Ungefär två tredjedelar av respondenterna uppgav att de kände till att Skogsstyrelsen på uppdrag av regeringen genomför en inventering av nyckelbiotoper. Denna kunskap var något högre hos de som inte har någon registrerad nyckelbiotop än de som har en sådan.

Tabell 9 Andel av respondenter som känner till Skogsstyrelsens uppdrag om nyckelbiotopsinventering.

	Ej registrerad nyckelbiotop	Registrerad nyckelbiotop
Ja	76 %	63 %
Nej	24 %	37 %

Åsikterna varierar stort kring vilket förtroende de svarande har för hur Skogsstyrelsen arbetar med nyckelbiotoper. Det är en av tre svarande som har stort förtroende såväl som litet förtroende. Mönstret går igen där de som inte har någon registrerad nyckelbiotop oftare har ett litet förtroende.

Figur 10 Fördelning av respondenter över vilket förtroende de har för Skogsstyrelsens arbete med nyckelbiotoper.

Frågan om förtroende har vi, precis som för frågan om bevarande, testat utifrån respondentens eget svar på frågan om denne hade en registrerad nyckelbiotop på sin fastighet eller inte. Inte heller här är det någon skillnad i resultaten när vi jämför med vad som faktiskt finns registrerat och vad skogsägaren uppfattat finns. De 27 procent i gruppen med registrerad nyckelbiotop som anger att de har lågt förtroende kan jämföras med 30 procent av gruppen som uppger att de har en registrerad nyckelbiotop. För gruppen med ej registrerad nyckelbiotop respektive gruppen som uppger att de inte ha någon registrerad nyckelbiotop är andelarna med lågt förtroende 40 procent respektive 46 procent.

Deltagarna i undersökningen fick avslutningsvis möjlighet att framföra ytterligare synpunkter i ämnet. Från dessa kommentarer kan vi se några tänkbara förklaringar till bristande förtroende.

Övergripande kan det handla om ett generellt bristande förtroende för Skogsstyrelsen utan att vara specifikt kopplat till nyckelbiotopsinventeringen.

Att de (Skogsstyrelsen) ska se det lite mer från skogsägarens håll i vissa lägen.

Det var bättre förr i tiden med Skogsvårdsstyrelsen än nu med Skogsstyrelsen.

Jag tycker ju att det verkar skrämmande det här att Skogsstyrelsen blir mer och mer kommersiell.

Jag vet inte riktigt vad Skogsstyrelsens funktion är idag, jag upplever att de som köper virket och de som sitter i maskinerna har bättre koll på skogsvård och liknande än vad Skogsstyrelsen har idag.

Det kan också handla om egna negativa erfarenheter av kontakter med Skogsstyrelsen eller annan myndighet.

Jag har i min djurhållning råkat ut för något liknande där det gick till domstol och där jag i domstol vann.

Jag har erfarenhet utav bildandet av ett naturreservat, det känns lite som ett lotteri vad som gäller.

En annan grund för bristande förtroende kan ha att göra med att man tror att Skogsstyrelsens inventeringspersonal har egna agendor.

De ska inte hänge sig åt politik, det har blivit lite för politiskt.

Det viktigaste är ju det här som debatterats: att de som gör inventeringarna inte ska ha en egen agenda utan följa de regelverk som man har.

Det är att de (Skogsstyrelsen) själva med sin kunskap ska göra inventeringar och inte ta in naturvårdsknuttarna som har så mycket annat på sin agenda.

Jag tycker de ska jobba mer för skogsägarna och inte gå i miljörelsens band som de gör.

Det känns ju som att de tar lite för lätt på att ta mark från privatpersoner.

Andra skäl kan vara osäkerhet i hur bra inventeringsmetoden är.

Det känns som att begreppet nyckelbiotop varit tänkt som något som pekar ut exklusiva platser men att det på senare tid vidgats ut och blivit svårare att definiera.

Jag har bara en liten känsla av att alla när de är ute och besiktar, att de inte har samma syn och att det spelar roll vem som kommer för att få en viss synpunkt.

Jag tror att det kan bli väldigt fel med de här som ska göra testerna. Kan bli väldigt orättvist.

Frågan om förtroende är central i undersökningen och anknyter till formuleringen i regeringsuppdraget om att det är viktigt att skogsägarna accepterar arbetssättet.

Vi har därför via en statistisk analys försökt hitta samband och förklaringsfaktorer till bristande förtroende.

Vi har först undersökt korrelationen mellan ökad grad av förtroende och bakomliggande variabler om egenskaper för fastigheten, det vill säga om fastigheten har en registrerad nyckelbiotop eller inte. Dessutom fastighetens skogsmarksareal, arealen nyckelbiotop och från dessa de kalkylerade variablerna andel nyckelbiotop och nyckelbiotopsrik fastighet⁴⁰. I dessa ingår även gruppen med ej registrerad nyckelbiotop och då med nyckelbiotopsareal 0 ha och nyckelbiotopsandel 0 procent. Ingen av dessa bakgrundsvariabler kan sägas uppvisa något samband med ökad grad av förtroende. Sambandsmättet kan vara från -1,0 till + 1,0 vilket båda innebär ett perfekt samband. Ett sambandsmått på 0,0 innebär inget samband. Genomgående i denna attitydundersökning har vi haft utgångspunkten att jämföra en grupp skogsägare som har en registrerad nyckelbiotop med en grupp som inte har någon registrerad nyckelbiotop. Denna variabel uppvisar det absolut minsta sambandet med graden av förtroende. Om vi rör oss från gruppen utan registrerad nyckelbiotop till gruppen med registrerad nyckelbiotop påverkar inte graden av förtroende (sambandsmättet är -0,004). Starkast samband bland dessa faktorer hittar vi för variabeln nyckelbiotopsrik fastighet. När vi går från ej nyckelbiotopsrikt till nyckelbiotopsrik fastighet så minskar graden av förtroenden (sambandsmättet är -0,103). Fullt naturligt framkommer starkt samband mellan några av dessa bakgrundsvariabler som areal nyckelbiotop och andel nyckelbiotop.

Tabell 10 Korrelationsmatris (Kendalls tau) mellan graden av förtroende och bakgrundsvariabler om fastighetens egenskaper.

	Grad av förtroende	Grupp	Skogsinnehav	Areal nyckelbiotop	Andel nyckelbiotop	Nyckelbiotopsrik fastighet (Ja)
Grad av förtroende		-0,004	-0,075	-0,069	-0,031	-0,103
Registrerad nyckelbiotop (Ja)	-0,004		0,194**	0,798**	0,793**	0,273**
Skogsinnehav	-0,075	0,194**		0,211**	0,059	-0,018
Areal nyckelbiotop	-0,069	0,798**	0,211**		0,837**	0,412**
Andel nyckelbiotop	-0,031	0,793**	0,059	0,837**		0,432**
Nyckelbiotopsrik fastighet (Ja)	-0,103	0,273**	-0,018	0,412**	0,432**	

*** = $p < .01$ ** = $p < .05$ * = $p < .10$

⁴⁰ Brukningsenheter där mer än 5 % av arealen, dock minst 3 hektar, utgörs av nyckelbiotoper kallas för nyckelbiotopsrika brukningsenheter. Se Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Reviderad version 2017

Vi har även gjort motsvarande analys för egenskaper kopplade till skogsägaren. Inte heller här syns några starka samband. Starkast är det för kön där en rörelse från kvinna till man samvarierar med sjunkande grad av förtroende (sambandsmått -0,149).

Tabell 11 Korrelationsmatris (Kendalls tau) mellan graden av förtroende och bakgrundsvariabler om skogsägarens egenskaper.

	Grad av förtroende	Kön (Man)	Ålder	Åbo (Ja)	Kontakt med Skogsstyrelsen (Ja)
Grad av förtroende		-0,149*	-0,025	0,029	-0,148
Kön (man)	-0,149*		-0,106	0,45	-0,143
Ålder	0,025	-0,106		-0,048	0,096
Åbo (Ja)	0,029	0,045	-0,048		0,051
Kontakt med Skogsstyrelsen (Ja)	-0,148	-0,143	0,096	0,051	

*** = $p < .01$ ** = $p < .05$ * = $p < .10$

Motsvarande analys har vi också gjort mot hur skogsägaren svarat på frågan om hur viktiga olika aspekter är för dennes skogsägande. Här hittar vi det starkaste sambandet av alla våra testade variabler, det mellan ökad grad av förtroende och ökad vikt vid aspekten naturvård. Men inte heller det sambandet är särskilt tydligt (sambandsmättet är 0,218). För de beroende variablerna kan vi observera ett visst positivt samband mellan naturvård och rekreation.

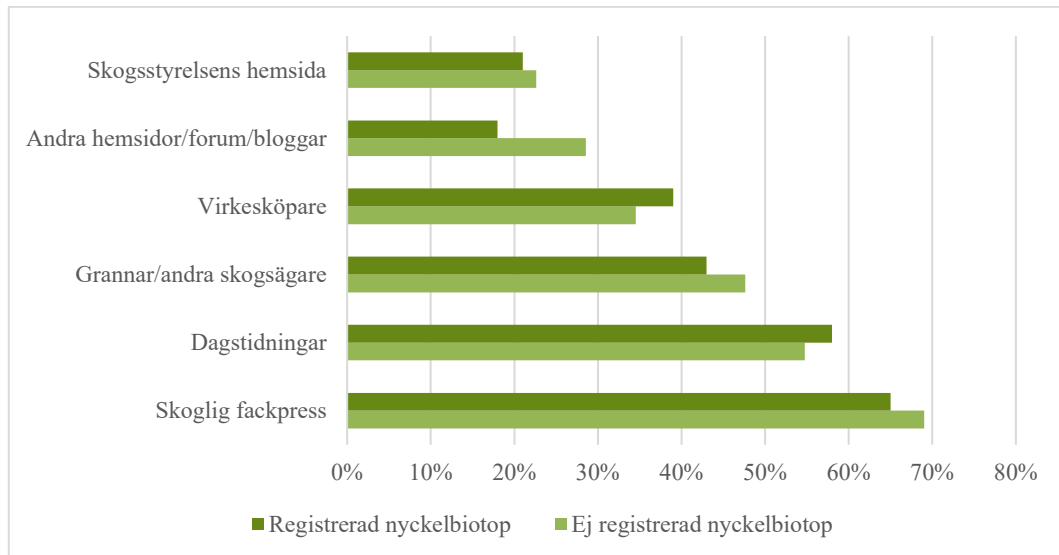
Tabell 12 Korrelationsmatris (Kendalls tau) mellan graden av förtroende och vikten av olika aspekter för skogsägandet.

	Grad av förtroende	Ekonomi	Naturvård	Rekreation	Skogsägartradition
Grad av förtroende		-0,170**	0,218**	0,027	-0,025
Ekonomi	-0,170**		0,061	-0,032	0,122
Naturvård	0,218**	0,061		0,331**	0,095
Rekreation	0,027	-0,032	0,331**		-0,007
Skogsägartradition	-0,025	0,122	0,095	-0,007	

*** = $p < .01$ ** = $p < .05$ * = $p < .10$

Nyckelbiotopsdebatten

Av de tillfrågade markägarna anger två av tre att de tagit del av de senaste årens nyckelbiotopsdebatt via skoglig fackpress och det är därmed den vanligaste kanalen. Drygt hälften uppger att de följt debatten via dagstidningar och en av fem anger att de följt den via Skogsstyrelsens hemsida. Det finns ingen skillnad mellan grupperna.

Figur 11 Andel av respondenterna som anger att de använt respektive kanal för att ta del av debatten om nyckelbiotoper.

3.3 Behov av fortsatt uppföljning

Bakgrunden till den attitydundersökning som genomförts och redovisas här är det uppdrag till Skogsstyrelsen om landsomfattande nyckelbiotopsinventering som regeringen beslutade om 2018. Även om den inventeringen till följd av minskad budget för Skogsstyrelsen inte kommer att genomföras kan det finnas behov av att fortsätta följa upp attityder, speciellt för de delar som inte kunnat inrymmas i denna rapport. I regeringsbeslutet framgår det att det är viktigt att skogsägarna accepterar arbetssättet samt har förståelse och motivation att bevara nyckelbiotoperna. Det står vidare att nyckelbiotoperna ska vara ändamålsenliga kunskapsunderlag. Med utgångspunkt i den skrivningen ser vi tre aspekter som inte täcks av denna rapport och som kan vara intressanta att behandla i fortsatta uppföljningar.

Det finns ett behov av att fortsatt undersöka attityden hos andra grupper till exempel andra markägarkategorier, virkesköpande bolag, intresseföreningar, allmänheten, myndigheter.

Skogsägarnas acceptans för arbetssättet kan med fördel följas upp löpande i den mån nya nyckelbiotoper registreras av Skogsstyrelsen. En sådan uppföljning som tidsmässigt ligger nära registreringen kan hantera frågor om hur skogsägaren uppfattat och accepterat processen till exempel avseende kommunikation och delaktighet. Resultaten kan också användas adaptivt så att förändrade arbetssätt

kan testas och leda till förbättringar. Ett sådant uppföljningsarbete bedrivs systematiskt för områdesskyddsprocessen vilket kan tjäna som förebild.

En registrering av nyckelbiotop får sannolikt olika konsekvenser för skogsägandet för olika markägare. För vissa kan det handla om redan kända höga naturvärden som är frivilligt avsatta medan det för andra kan handla om helt ny information, kanske i ett område som är planerat för avverkning i närtid. Dessa olika konsekvenser påverkar sannolikt attityden till nyckelbiotopsinventeringen och är därför intressant att studera. En sådan undersökning svarar mot skrivningen om ändamålsenliga kunskapsunderlag.

4 Beskrivning av nyckelbiotopsdebatten

I detta kapitel försöker vi beskriva och analysera debatten om nyckelbiotoper och naturvård. Syftet med detta är tudelat. För att kunna förstå de attityder till naturvård och nyckelbiotoper som skogsägare har enligt tidigare forskning och vår undersökning behöver dessa sättas i ett sammanhang, till exempel genom den allmänna debatt som förs i frågan. Men det är också viktigt att analysera om de attityder skogsägarna uppvisar kommer till uttryck i den offentliga debatt som främst förs av policyprofessionella.

Vi använder oss här av två olika former av kvalitativ textanalys. I 4.1 och 4.2 använder vi oss av eller refererar till tidigare systematiserande analyser. I 4.3 använder vi själva en kritiskt granskande metod, argumentationsanalys.⁴¹

4.1 När och var förs debatten?

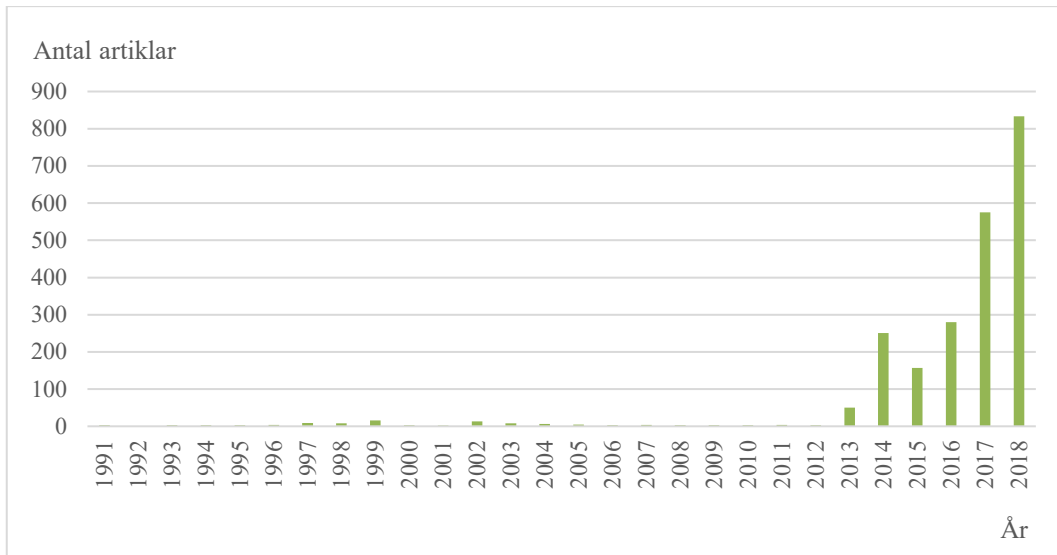
Den svenska debatten om skogsbruk och naturvård startade på 1970-talet med en kritik mot dåtidens kalavverkningar. Därefter har debattfokus skiftat över tid med ökat fokus på hotade arter under början av 1980-talet och erkännande av målkonflikter under slutet av 1980-talet, till konsumentfrågor med hot om bojkott och införande av miljöcertifieringar under 1990-talet.⁴²

Begreppet nyckelbiotop lanserades i början av 1990-talet och har såklart debatterats i en mängd olika forum. Men om vi definierar den allmänna debatten som den som förs i dagspressen syns en tydlig ökning av antalet artiklar innehållande begreppet nyckelbiotop under de senaste fem åren. Av totalt 2096 artiklar under perioden 1991–2018 är 93 procent publicerade de senaste fem åren (samma artikel kan förekomma i flera tidningar och räknas då som flera publiceringar). En tidigare studie avgränsad till fyra tidningar kunde identifiera två toppar, en 1998/99 kopplad till institutionella förändringar i naturvårdsarbetet (miljöbalken införs, miljömålssystemet införs, FSC bildas) och en 2017/18 kopplad till att Skogsstyrelsen aviserade en paus i nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige⁴³. Sökningen för all dagspress ger alltså en något annan bild. Toppen 1998/99 försvinner nästan helt i jämförelse med den mer sentida debatten och den senare började eskalera redan 3–4 år innan Skogsstyrelsens paus i nordvästra Sverige. Pausen, som offentliggjordes via en debattartikel, kan därför ses som ett svar på en debatt redan pågick.

⁴¹ För utförligare beskrivning av dessa begrepp hänvisar vi till Esaiason P m.fl. 2017. Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Femte upplagan

⁴² Simonsson P, Gustafsson L & Östlund L. 2014. Retention forestry in Sweden: driving forces, debate and implementation 1968-2003. Scandinavian Journal of Forest Research

⁴³ Hallberg Sramek I. 2018. Nyckelbiotoper i allmänheten blickfång – en analys av svensk medierapportering 1991–2018. Studentuppsats/Sveriges Lantbruksuniversitet, nr 31. Institutionen för skogsekonomi

Figur 12 Antal artiklar innehållande ordet nyckelbiotop i svensk dagspress perioden 1991-2018. Källa: Kungliga Bibliotekets databas Svenska dagstidningar, hämtad 2019-02-08

Vi har ingen tydlig förklaring till varför antalet artiklar började öka efter år 2012, men vi kan tänka oss flera orsaker. En kan vara att debatten fanns även tidigare, men bytte forum och flyttade till dagspressen. I så fall återstår frågan varför detta skedde. En annan orsak kan vara att fler aktörer involverade sig i debatten med annan inramning av frågan vilket genererar fler artiklar. Det kan också handla om politiska förändringar, till exempel beslut om etappmål för bevarande av skogsmark. Även Skogsstyrelsens arbetssätt kan ha förändrats och påverkat debatten, till exempel ökade antalet nyckelbiotoper som upptäckt i samband med Skogsstyrelsens handläggning av avverkningsanmälan kraftigt mellan år 2012 och 2013⁴⁴.

Debatten är i högsta grad landsomfattande. Artiklar som berör nyckelbiotoper har publicerats i 185 st. dagstidningar över hela landet. Bland de tio tidningar som publicerat flest artiklar finns de rikstäckande Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Därutöver tidningar från typiska skogsregioner som Norrbotten, Jämtland, Dalarna och Småland.

⁴⁴ Naturvårdsverket 2015. Mål i sikte. Analys och bedömning av de 16 miljö kvalitetsmålen i fördjupad utvärdering. Volym 2. Rapport 6662

Tabell 13 De tio tidningar som publicerat flest artiklar med begreppet nyckelbiotop under perioden 1991–2018 Källa: Kungliga Bibliotekets databas Svenska dagstidningar, hämtad 2019-02-08

Tidning	Antal artiklar
Dagens Nyheter	94
Nya Wermlandstidningen	58
Östersundsposten	51
Dalademokraten	47
Falukuriren	46
Smålandsposten	43
Piteåtidningen	42
Svenska Dagbladet	41
Norrbottenskuriren	40
Nya Ludvika Tidning	38

4.2 Framinganalys av naturvårdsdebatten

Det har tidigare gjorts några olika framinganalyser⁴⁵ av den svenska naturvårdsdebatten. Vi gör ingen ytterligare sådan här utan refererar till dessa tidigare studier.

Tolkning och användning av centrala begrepp

I en studie som jämförde policydokument från Skogsindustrierna respektive Naturskyddsföreningen identifierades flera skillnader i hur naturvårdsfrågan inramades⁴⁶. Båda organisationerna accepterade de grundläggande begreppen om hållbart skogsbruk och biologisk mångfald. Men där Naturskyddsföreningen såg dessa som biologiska begrepp menar Skogsindustrierna istället att det rör sig om politiska begrepp. Denna grundläggande skillnad förstärks när dessa begrepp operationaliseras via proxy-begreppen rödlistade arter och nyckelbiotoper. Skogsindustrierna uppfattar dessa som vaga medan Naturskyddsföreningen inte gör någon problematisering kring dessa. Skillnaden förstärks också i synen på det legala regelverket. Eftersom Skogsindustrierna uppfattar de grundläggande begreppen som politiska så har de inga problem med den avvägning mellan intressen som Skogsvårdslagen medger. Naturskyddsföreningen som ser de grundläggande begreppen som absoluta lutar sig därför mer på Miljöbalken och EU-direktiv som inte har samma inneboende avvägning.

⁴⁵ Framinganalys är en aktörcentrerad metod för kvalitativ textanalys. Utgångspunkten är att ett samhällsfenomen inte har en given mening utan kan tolkas och representeras (framing = inrama) på olika sätt.

⁴⁶ Ugglå Y, Forsberg M & Larsson S. 2016. Dissimilar framings of forest biodiversity preservation: Uncertainty and legal ambiguity as contributing factors. *Forest Policy and Economics* 62 (2016) 36–42

Vagheten i naturvårdsbegreppet återspeglas också när skogliga konflikter skildras i dagspressen. Bland de värdeargument som används för att förklara skogsresursernas betydelse tycks naturvärdena vara svårast att förmedla.⁴⁷

Deltagande aktörer

I en tidigare studie av skogliga konflikter i svensk press 1990–2011 identifieras enskilda skogsägare som huvudaktörer i flest artiklar⁴⁸. När det gäller specifikt debatten om nyckelbiotoper under perioden 1991–2018 identifierar Hallberg Sramek⁴⁹ statliga myndigheter och miljöorganisationer som de mest frekventa aktörerna (journalister undantagna) med ett tydligt glapp ned till enskild skogsägare (och deras företrädare) eller andra skogsägande organisationer. På senare tid (2017 och 2018) är det dock enskilda skogsägare (och deras företrädare) som är vanligast förekommande. Hallberg Sramek noterar en tydlig avsaknad av forskare i debatten.

Vi vill här nämna den särskilda situation som det så kallade storskogsbruket befinner sig i. Dessa utgör en del i gruppen skogsägande organisationer men har ett eget ansvar att identifiera och registrera nyckelbiotoper på sitt markinnehav. Det gör att de har större möjlighet att ta hänsyn till dessa i sin långsiktiga planering än vad som är fallet för enskilda skogsägare och andra aktörer där Skogsstyrelsen identifierar och registrerar nyckelbiotoper. Dessa organisationer som klassas som storskogsbruk är också samtliga certifierade. Sammantaget kan detta möjligen påverka varför denna grupp inte är så framträdande i den offentliga debatten.

En annan kategori som inte identifieras och därmed saknas i Hallberg Srameks studie är konsumenterna. I den mån denna grupp engagerar sig i debatten kan de få stor påverkan som till exempel när den tyska tidningskoncernen Springer efter påtryckningar från miljöorganisationen enbart ville köpa papper från skogar som brukades med kalhyggesfria metoder⁵⁰. Ett krav som senare justerades efter diskussioner med skogsbolagen.

Offer, orsak och lösning

Hallberg Sramek menar att det finns ett tydligt skifte i nyckelbiotopsdebatten om vad som är offer, orsak och lösning⁵¹. Skiftet inträffade, enligt Hallberg Sramek, i samband med Skogsstyrelsens debattartikel där pausen av nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige annonserades. Fram till dess hade nyckelbiotoperna inramats som offer, det vill säga de är hotade av skogsbruk. Därefter börjar nyckelbiotoperna också inramas som antingen orsak eller lösning. En förklaring är att aktören enskilda skogsägare (och deras

⁴⁷ Westling U. 2012. Utrymme för konflikt. Skogliga konflikter i svensk press 1990–2011. Future Forest Working Report. Statsvetenskapliga institutionen. Umeå Universitet

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Hallberg Sramek I. 2018. Nyckelbiotoper i allmänheten blickfång – en analys av svensk medierapportering 1991–2018. Studentuppsats/Sveriges Lantbruksuniversitet, nr 31. Institutionen för skogsekonomi

⁵⁰ Simonsson P, Gustafsson L & Östlund L. 2014. Retention forestry in Sweden: driving forces, debate and implementation 1968-2003. Scandinavian Journal of Forest Research

⁵¹ Hallberg Sramek I. 2018. Nyckelbiotoper i allmänheten blickfång – en analys av svensk medierapportering 1991–2018. Studentuppsats/Sveriges Lantbruksuniversitet, nr 31. Institutionen för skogsekonomi

företrädare) blir mer aktiva och inramar istället skogsägaren som offer och nyckelbiotoperna som orsaken. Andra aktörer menar att nyckelbiotoperna är lösning, det vill säga lösning på att skogar med höga naturvärden hotas av skogsbruk. Denna förändring kan uppfattas som att debatten blivit mer polariserad men kan också vara en effekt av att fler aktörer hörs i debatten. Dessa nya aktörer kanske alltid haft denna inramning men den har inte kommit fram tidigare. Motsvarande fenomen har också observerats för skogliga konflikter generellt där skogsbolagen i högre grad uttalar sig när skogsbruket är offer för viltskador, än när skogsbruk är orsaken till att naturvärden hotas⁵².

4.3 Argumentationsanalys av debatt om pausad nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige

I analysen ovan pekas Skogsstyrelsens debattartikel från 2017 om pausad nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige ut som en avgörande punkt för förändring av debatten. Vi tar därför den som utgångspunkt för vår argumentationsanalys. Den debattartikeln publicerades i Dagens Nyheter 2017-03-10 och genererade nio ytterligare debattartiklar i samma tidning under mars och april månad 2017. På den första debattartikeln skrev Naturskyddsföreningen en replik och Skogsstyrelsen en slutreplik. Därefter skrev sju naturvårdsforskare (nedan kallade Naturvårdsforskarna) en debattartikel om bevarande av värdefulla skogar. Denna replikerades av Skogsindustrierna, Skogsägarrörelsen, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen samt en annan forskare (Lars Christersson) innan slutrepliken. Med denna analys vill vi tydliggöra de argument som används i debatten av nyckelbiotoper för att sedan kunna jämföra dem med de attityder skogsägarna har om naturvård och nyckelbiotoper. Även om debatten fokuserar på nordvästra Sverige och Skogsstyrelsens tillfälliga paus i nyckelbiotopsinventeringen där, så är flera av argumenten allmängiltiga för hela Sverige.

Analys

De argument som fördes fram i dessa debattartiklar berör i huvudsak tre aspekter; kvalitet på inventeringen, konsekvenser av inventeringen, samt politiska mål för bevarande av skog.

På ett övergripande plan diskuteras om de skogar som klassificerats som nyckelbiotop har högre naturvärden än andra skogar och om det överhuvudtaget går att göra sådana avgränsningar. Det menar Skogsstyrelsen har fungerat hittills.

*...de skogar som är viktigast för den biologiska mångfalden i skogslandskapet kunnat identifieras.*⁵³

Naturskyddsföreningen tycks också mena att inventeringen fungerar för detta syfte.

*Inventeringen av nyckelbiotoper är avgörande för att identifiera och registrera var känsliga, viktiga naturområden med mycket höga naturvärden finns, så att de kan skyddas från avverkning.*⁵⁴

⁵² Westling U. 2012. Utrymme för konflikt. Skogliga konflikter i svensk press 1990–2011. Future Forest Working Report. Statsvetenskapliga institutionen. Umeå Universitet

⁵³ DN Debatt ”Vi pausar inventeringen av nyckelbiotoper i nordväst”. Publicerad 2017-03-10

⁵⁴ DN Debatt ”Ett av de största sveken mot naturvärden vi sett i Sverige”. Publicerad 2017-03-10

Likaså menar Naturvårdsforskarna att metoden fungerar för detta syfte. Samtidigt för de fram att nyckelbiotopens avgränsning i sig inte är tillräcklig utan behöver hanteras i ett landskapsperspektiv. Det vill säga metoden är inte heltäckande, men utgör en fungerande komponent.

Det är en beprövad metod /... / för att avgränsa, skydda och sätta av områden med höga naturvärden.⁵⁵

För att nyckelbiotoperna ska vara funktionella och kunna bidra till regeringens etappmål /... / måste hela värdekärnan (där nyckelbiotopen ingår) skyddas.⁵⁶

Skogsägarrörelsen menar å andra sidan att det inte går att på objektiva grunder avgränsa en nyckelbiotop, och därmed att metoden heller inte fungerar. Det framgår inte tydligt om det enbart gäller nordvästra Sverige, eller är giltigt för hela landet.

Gränsen mellan vad som är en nyckelbiotop eller inte är omöjlig att dra och inventeringen blir subjektiv.⁵⁷

Skogsstyrelsen erkänner sådana problem med osäkerhet i bedömningen när det gäller inventeringen i nordvästra Sverige. Problemet beskrivs utifrån hur skogen i denna region ser ut och därmed indirekt att motsvarande problem inte skulle finnas i övriga delar av landet.

Trots att Skogsstyrelsen har erfarna och mycket kompetenta nyckelbiotopsinventerare är osäkerheten i bedömning och avgränsning av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige alltför stor.⁵⁸

Metodiken för nyckelbiotopsinventeringen utvecklades ursprungligen för förhållanden i södra och mellersta Sverige /... / I nordvästra Sverige skiljer sig skogarna markant från skogar i övriga delar av landet.⁵⁹

En paus behövs för att forma ett utvecklat och långsiktigt arbetssätt för att avgränsa höga naturvärden i nordvästra Sverige...⁶⁰

Skogen i nordvästra Sverige skiljer sig från övriga delar av landet. /... /Metodiken för nyckelbiotoper är därför svårare att tillämpa med god säkerhet i detta område.⁶¹

⁵⁵ DN Debatt ”Bevara de värdefulla skogar som ännu finns kvar i Sverige” Publicerad 2017-04-11

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ DN Debatt ”Subjektiva gränser för nyckelbiotoper” Publicerad 2017-04-13

⁵⁸ DN Debatt ”Vi pausar inventeringen av nyckelbiotoper i nordväst”. Publicerad 2017-03-10

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ DN Debatt ”Skogen i nordväst är annorlunda”. Publicerad 2017-03-17

Till denna problembeskrivning kan man anta att Skogsindustrierna ansluter sig genom önskan om en ny metod och att det finns ett behov av att ta regionala hänsyn.

*Skogsnäringen vill bidra till att en ny ändamålsenlig, effektiv och rättssäker metod utvecklas så snabbt som möjligt.*⁶²

*Skogen ser inte likadan ut i hela landet och naturvården behöver precis som skötseln av våra skogar formas efter de regionala förutsättningarna för att vara ändamålsenlig.*⁶³

En annan del av debatten handlar om vilka konsekvenser nyckelbiotopsinventeringen får. Här finns en tydlig skillnad i vilken vikt debattörerna lägger vid juridiska aspekter av konsekvenserna. Det illustreras av Skogsstyrelsens debattinlägg.

*Att Skogsstyrelsen klassificerat en skog som nyckelbiotop ger visserligen inte någon formell skyddsstatus, men i praktiken har en klassificering som nyckelbiotop blivit liktydigt med stopp för avverkning.*⁶⁴

*Den utveckling som skett kring begreppets praktiska innebörd gör samtidigt att myndigheten inte heller kan låtsas som att en klassificering av en skog som en nyckelbiotop fortfarande endast är ett inventeringsresultat till stöd för skogsägarens planering.*⁶⁵

Att Skogsstyrelsen visserligen ser konsekvenserna men ändå enbart ville pausa och utveckla metodiken i nordvästra Sverige kan tolkas som att givet konsekvenserna måste kvaliteten i inventeringen förbättras. Men om kvaliteten är tillräckligt bra kan konsekvenserna accepteras.

Naturskyddsföreningen erkänner också denna skillnad mellan juridiska krav och frivilliga krav via certifieringssystem. Men de menar samtidigt att nyckelbiotopsinventeringen spelar en avgörande roll i myndighetens möjligheter att arbeta med tillsyn.

*Nyckelbiotoper skyddas inte av lagen, men enligt FSC-certifieringens regler är de inte tillåtna att avverka...*⁶⁶

*Effekten av beslutet blir drastisk försämrad insyn kring särskild skyddsvärd skog, som nu riskerar att avverkas – i strid med lagstiftningen.*⁶⁷

*Helt medvetet försvårar Herman Sundqvist även för tillämpningen av skogsvårdslagen.*⁶⁸

⁶² DN Debatt ”Aktivt brukad skog ger hållbart samhälle” Publicerad 2017-04-11

⁶³ Ibid.

⁶⁴ DN Debatt ”Vi pausar inventeringen av nyckelbiotoper i nordväst”. Publicerad 2017-03-10

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ DN Debatt ”Ett av de största sveken mot naturvården vi sett i Sverige”. Publicerad 2017-03-10

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Ibid.

Skogsägarrörelsen är väldigt tydligt inriktade på andra konsekvenser än de juridiska.

Inventeringen har dessutom fått konsekvensen att skogsägare inte kan sälja sitt virke.⁶⁹

Även Naturvårdsforskarna tycks se dessa konsekvenser.

Nyckelbiotoper i sig är ett kostnadseffektivt sätt att skydda rödlistade arter.⁷⁰

Skogsstyrelsen menar att myndighetens arbete med tillsyn formellt inte påverkas men vill ändå intensifiera ett sådant arbete under pausen.

Skogsstyrelsens arbete med rådgivning, lagtillsyn och områdesskydd i nordvästra Sverige kommer att fortsätta som vanligt.⁷¹

Skogsstyrelsen kommer under pausen att skärpa tillsynen och öka rådgivningen i samband med avverkningsanmälningar i skogar med höga naturvärden i nordvästra Sverige.⁷²

Som en del i denna debatt uppstår frågan om skogsbruket själva har kompetens att identifiera skogar med höga naturvärden. Naturskyddsföreningen respektive Naturvårdsforskarna tycks inte anse detta.

Hur ska skogsnäringen kunna undanta dessa viktiga skogar från skogsbruk om vi inte vet var de finns?⁷³

Inventeringspausen förutsätter att markägare har kunskap för att bedöma naturvärden (och sedan skyddar dem). Vi ifrågasätter detta.⁷⁴

Skogsindustrierna menar å sin sida att skogsföretagen har denna kompetens och att Skogsstyrelsens inventering därmed inte tillför någon ökad kunskap.

Skogsföretagen kommer inte att förändra arbetssätt som en följd av Skogsstyrelsens paus i nyckelbiotopsinventeringen. De kommer själva att fortsätta inventera och identifiera de skogar som har de högsta naturvärdena och ta hänsyn till dessa när skogen brukas.⁷⁵

Nyckelbiotopsinventeringen beskrivs som ett kunskapsunderlag för beslut om att undanta skogsmark från virkesproduktion. En del av debatten handlar därför just om olika målnivåer för hur mycket skog som ska skyddas.

⁶⁹ DN Debatt ”Subjektiva gränser för nyckelbiotoper” Publicerad 2017-04-13

⁷⁰ DN Debatt ”Bevara de värdefulla skogar som ännu finns kvar i Sverige” Publicerad 2017-04-11

⁷¹ DN Debatt ”Skogen i nordväst är annorlunda”. Publicerad 2017-03-17

⁷² DN Debatt ”Politiker avgör hur mycket skog som ska skyddas” Publicerad 2017-04-19

⁷³ DN Debatt ”Regeringen måste agera om nyckelbiotoperna” Publicerad 2017-04-18

⁷⁴ DN Debatt ”Miljö- och produktionsmål ska vara jämställda” Publicerad 2017-04-20

⁷⁵ DN Debatt ”Aktivt brukad skog ger hållbart samhälle” Publicerad 2017-04-13

En sådan debatt uppmuntras av Skogsstyrelsen som också räknar med fortsatt formellt skydd.

Det är bra att debatten nu börjar handla om hur mycket skog som ska skyddas.⁷⁶

En paus behövs för att forma ett utvecklat och långsiktigt arbetssätt /... / och för att kunna möjliggöra ansvarsfulla avvägningar mellan skogspolitikens miljö- och produktionsmål.⁷⁷

I linje med den av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen nyligen beslutade nationella strategin för formellt skydd av skogsmark kommer dessutom andelen skogar som skyddas i nordvästra Sverige att öka.⁷⁸

Skogsindustrierna menar istället, som vi också sett ovan, att skogsbolagen redan idag har tillräcklig kunskap om skogar med höga naturvärden och dessutom att skyddsbehovet redan är löst i nordvästra Sverige.

Det formella skyddet och de stora områden som skogsföretagen inom ramen för skogscertifiering frivilligt undantar från brukande är alla noggrant inventerade och de är utvalda som de mest värdefulla för bevarande. De mest värdefulla områdena i nordvästra Sverige har med andra ord sedan länge ett omfattande skydd.⁷⁹

I debatten om målnivåer för bevarande av skog lyfter Skogsägarrörelsen in klimatfrågan som en komponent som avvägningen också behöver balansera.

En kraftig klimatförändring skulle få stor påverkan på de arter vi har idag och därför måste vi diskutera klimat, biologisk mångfald och andra värden samtidigt.⁸⁰

Denna argumentation lyfts också av Skogsindustrierna.

Den stora klimatnyttan uppstår när träden skördas genom att vi kan producera produkter som ersätter fossilt baserade produkter.⁸¹

Ytterligare steg i denna argumentation tas av Lars Christersson.

Det kommer likväl vara klimatförändringarna och föroreningarna som i längden kommer att bestämma om en art skall överleva eller dö ut.⁸²

⁷⁶ DN Debatt "Politiker avgör hur mycket skog som ska skyddas" Publicerad 2017-04-19

⁷⁷ DN Debatt "Vi pausar inventeringen av nyckelbiotoper i nordväst". Publicerad 2017-03-10

⁷⁸ DN Debatt "Skogen i nordväst är annorlunda". Publicerad 2017-03-17

⁷⁹ DN Debatt "Aktivt brukad skog ger hållbart samhälle" Publicerad 2017-04-13

⁸⁰ DN Debatt "Subjektiva gränser för nyckelbiotoper" Publicerad 2017-04-13

⁸¹ DN Debatt "Aktivt brukad skog ger hållbart samhälle" Publicerad 2017-04-13

⁸² DN Debatt "Klimatet viktigare än biologisk mångfald" Publicerad 2017-04-18

Här har vi illustrerat att den debatt om nyckelbiotoper som förs av mer eller mindre policyprofessionella i huvudsak berör tre aspekter; kvalitet på inventeringen, konsekvenser av inventeringen samt politiska mål för bevarande av skog. Tonvikten mellan dessa kan naturligtvis variera över tid eller anpassas till regionala förutsättningar. I detta fall handlade debatten framförallt om situationen i nordvästra Sverige. I den debatten kan själva kärnan sägas vara konsekvenserna av klassificering av ett skogsområde som nyckelbiotop. Skiljelinjen går mellan om vilka konsekvenser av nyckelbiotopsinventeringen som ska beaktas. Det är den aspekten som flest debattörer framför argument om och också den aspekten som ges mest utrymme i debattartiklarna.

5 Slutsatser och diskussion

I den här rapporten har vi gjort en genomgång av tidigare studier av skogsägares attityder till naturvård, genomfört en intervjuundersökning för att specificera de enskilda markägarnas attityder till nyckelbiotoper, samt analyserat den debatt om nyckelbiotoper som förs av policyprofessionella. Baserat på resultaten från dessa undersökningar kan vi dra några slutsatser om de enskilda markägarnas attityder till naturvård och nyckelbiotoper, inklusive Skogsstyrelsens arbetssätt.

Gruppen enskilda skogsägare är heterogen och kan inte självklart beskrivas utifrån mål och agerande med skogsägandet. Deras attityder är ofta ett resultat av värderingar som påverkas av hela det omgivande samhället.

Skogsägare är inte enbart skogsägare. Det är en heterogen samling personer som lever och verkar i samhället och deras värderingar och attityder påverkas från många håll. Dessa värderingar och attityder tillämpar de både på sitt skogsägande och på sitt övriga liv. Därmed har olika skogsägare olika mål med sitt skogsägande. Men den största skillnaden är kanske inte mellan om de har ett miljöinriktat eller produktionsinriktat mål. I vår attitydundersökning är det vanligast att tycka att båda delarna är lika viktiga. Den största skillnaden ligger kanske i hur engagerade de är i sitt skogsägande. Där verkar det finnas en mycket stor spännvidd från de som tycker flera aspekter är viktiga i sitt skogsägande till de som inte tycker att någon aspekt är viktig. Det innebär att det finns begränsningar i vilken möjlighet Skogsstyrelsen har att påverka attityden hos skogsägare. Därmed inte sagt att informationsarbete inte är nödvändigt. Det innebär också ett behov av en omvärldsbevakning och anpassa sin verksamhet till att passa i ett ständigt förändrat samhälle.

De enskilda markägarna tycker i hög utsträckning att både ekonomi och naturvård är lika viktiga aspekter för skogsägandet. Det är i första hand inre drivkrafter som motiverar naturvårdsarbetet. Acceptansen för Skogsstyrelsens arbetssätt med nyckelbiotoper är splittrad bland skogsägarna.

De enskilda markägarna anger i attitydundersökningen att naturvård är ungefär lika viktig aspekt som ekonomi, skogsägartradition och rekreation för sitt skogsägande. Vanligast är att de som tycker naturvård är viktigt i lika hög grad tycker att ekonomi är viktigt och tvärtom. Det innebär inte att de inte kan se målkonflikter mellan dessa aspekter, speciellt för enskilda bestånd eller åtgärder. Men båda aspekterna är viktiga för deras skogsägande. De drivkrafter som anges är i första hand inre såsom egen vilja eller ansvarskännande. Yttre drivkrafter såsom lagar och certifieringskrav är av lägre vikt.

När det gäller acceptans för Skogsstyrelsens arbetssätt med nyckelbiotoper går det inte att se motsvarande huvudfåra bland skogsägarnas attityder. Framförallt är förtroendet för Skogsstyrelsens arbetssätt mer splittrat bland skogsägarna. Förtroende är känsligt att mäta vid ett enstaka tillfälle, resultatet kan påverkas

mycket av situationen och tidpunkten för undersökningen. Idealt bör förtroende mätas regelbundet med samma fråga för att på så vis kunna mäta om förtroendet ökar eller minskar. Den splittrade bilden illustreras av att en tredjedel av skogsägarna uppger att de har förtroende för Skogsstyrelsens arbete med nyckelbiotoper och en tredjedel uppger att de inte har förtroende, något fler bland gruppen som inte har en registrerad nyckelbiotop. Det kan jämföras med en kund- och intressentanalys år 2018 där hälften av de enskilda skogsägarna uppgav att de som helhet hade högt förtroende för Skogsstyrelsen och 14 procent angav lågt förtroende⁸³. Om detta resultat är bra eller dåligt blir mycket en fråga om betraktelsesätt. Är glaset halvtomt eller halvfullt? Men att det finns både skogsägare som har högt förtroende och skogsägare som har lågt förtroende visar i alla fall att bilden inte är entydig. Här vill vi också påminna om en mindre diskrepans i urvalet där skogsägare i norra Norrland med registrerad nyckelbiotop är underrepresenterade. Det i kombination med att den gruppen i genomsnitt har lägre förtroende och att den nuvarande debatten främst rör nordvästra Sverige gör att förtroendesiffrorna i denna undersökning kan vara något överskattade.

Från debattanalysen ser vi att såväl skogsägarrörelsen som Skogsindustrierna pekar på kvalitetsproblem med metoden och bedömningarna. Något som också Skogsstyrelsen lyfter fram när det gäller nordvästra Sverige. Av de kommentarer vi samlat in i attitydundersökningen tillkommer dessutom exempel på argument som generell brist på förtroende för Skogsstyrelsen, egna upplevelser av myndighetskontakter och en misstro att Skogsstyrelsens tjänstemän har egna agendor. Samtliga kommentarer redovisas i bilaga 1. Från den statistiska analysen kunde vi inte påvisa något starkt samband mellan graden av förtroende och de variabler vi testade, bland annat skogsmarksareal och areal registrerad nyckelbiotop. Mot bakgrund av den första slutsatsen om att skogsägarnas attityder präglas av faktorer som inte direkt har med skogsägandet att göra är detta inte särskilt förvånande.

Huvuddelen av skogsägarna tycks ha viss förståelse för och motivation till bevarande av sina nyckelbiotoper. Hur bevarandet ska genomföras verkar det finns olika och delvis motstridiga uppfattningar om.

Det är fyra procent av de enskilda skogsägarna som uppger att de inte har för avsikt att bevara sin registrerade nyckelbiotop, och sju procent som uppger att de inte skulle bevara den om de fick en sådan registrerad. Det vill säga att huvuddelen av skogsägarna anger att de ska bevara nyckelbiotoperna. Detta samtidigt som majoriteten upplever det som negativt att ha eller få en nyckelbiotop registrerad. Det kan man tolka som att det finns en viss förståelse för och motivation till att bevara nyckelbiotoper. Att vi endast säger att de verkar ha viss förståelse och motivation beror på att vi inte vet varför de vill bevara den. Det kan vara de inre drivkrafterna för naturvård som framkommer och då spelar det mindre roll om det är en registrerad nyckelbiotop eller inte. Det kan också vara påverkan från certifieringsregelverket och att de ändå inte ser någon möjlighet att avverka nyckelbiotopen.

⁸³ Origo Group 2018. Kund- och intressentanalys. Skogsstyrelsen 2018.

Resultaten antyder att olika delar av sektorsansvaret har olika stor acceptans hos de enskilda markägarna. En fjärdedel anser att staten bör ta ett större ansvar för skydd av skog men den vanligaste åsikten är att markägarna bör ta det största ansvaret. Ungefär 15 procent instämmer i att frivilliga avsättningar är ett bra sätt att skydda skog, och två av tre i att skyddsformer med ekonomisk ersättning är ett bra sätt. Detta verkar vara ett motsatsförhållande och kan eventuellt bero på metodproblem där frågeställningen inte varit tillräcklig tydlig. Det kan också bero på hur naturvårdsarbetet bör ske och vem som ska ansvara för vilken form. Majoriteten av de enskilda markägarna (67 procent) anser att lämna hänsynsytor vid avverkning är en viktig naturvårdsåtgärd medan var tredje tycker att lämna bestånd helt orörda är viktigt. Motsvarande attityder fångas upp av skogsägarrörelsen och Skogsindustrierna i debatten om nyckelbiotoper. Där argumenteras för att det, åtminstone i nordvästra Sverige, inte behöver undantas mer skog från virkesproduktion.

Det finns generellt en mer positiv attityd till naturvårdsfrågor än till nyckelbiotoper som specifikt verktyg. Denna skillnad innebär också en potential för ett utvecklat arbete framöver.

Detta pekar på att man bör hålla isär attityder till naturvård från attityder till nyckelbiotoper och kunskapsbehov om höga naturvärden från kunskapsbehov om arbetet med nyckelbiotoper.

Arbetet kan inriktas på att utveckla naturvårdsinstrument som bättre tar tillvara skogsägarnas positiva inställning till naturvård. Eller genom att påverka den positiva inställningen till naturvård till att också omfatta instrumentet med nyckelbiotopsinventering.

När det gäller nyckelbiotopsarbetet finns det flera saker som pekar på att Skogsstyrelsen bör arbeta med tydlig information. Även om vi tidigare pekat på att det finns många andra saker som påverkar attityder innebär inte det att Skogsstyrelsens roll är obetydlig.

Genomgående är de enskilda skogsägare som inte har en registrerad nyckelbiotop mer negativa utifrån flera aspekter än de som har en registrerad nyckelbiotop. Den skillnaden kan bero på okunskap och osäkerhet eftersom de inte varit direkt berörda. Vi ser att nästan var tredje enskild skogsägare inte känner till att Skogsstyrelsen arbetar med nyckelbiotoper, att Skogsstyrelsens hemsida är den minst använda kanalen för att följa nyckelbiotopsdebatten (observera att Skogsstyrelsens tidning SkogsEko ingår i kategorin skoglig fackpress som är den vanligaste kanalen). Men det kan också vara så att markägarna inte anser att ytterligare undantagen skog är acceptabelt på samma sätt som skogsägarrörelsen och Skogsindustrierna argumenterat i debatten om nordvästra Sverige.

När det gäller skogar med höga naturvärden är behovet av ökad kunskap mer omstritt, åtminstone utifrån debatten om nordvästra Sverige. Myndigheter och forskare ser ett behov av ökad kunskap, inte minst för att kunna planera de statliga insatserna när det gäller formellt skydd av skog. Samtidigt menar framförallt Skogsindustrierna att markägarna och de som planerar skogsbruksåtgärder redan har denna kunskap. Alternativt att de har tillräcklig kompetens för att upptäcka ytterligare områden med höga naturvärden i den mån de inte redan hade den kunskapen. Eftersom det ändå uppstår konflikt om registreringar av nyckelbiotoper, inte minst i samband med avverkningsanmälningar, verkar det finnas någon slags asymmetri i kunskapsläget mellan olika aktörer. Antingen att skogsägarna och de som planerar skogsbruksåtgärderna inte i tillräcklig grad kan identifiera naturvärdena eller att de har en annan bedömning jämfört med Skogsstyrelsen. En sådan asymmetri i kunskapsläget innebär i förlängningen en ökad risk för konflikt i de fall där Skogsstyrelsen bedömer ett skogsområde som nyckelbiotop.

Litteratur/källförteckning

- CMA Research AB, 2018. Formellt skydd av natur – undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2014–2016
- Christiansen L. 2018. Strukturstatistik. Statistik om skogsägande 2017. Skogsstyrelsen Rapport 2018/12
- DN Debatt ”Vi pausar inventeringen av nyckelbiotoper i nordväst”. Publicerad 2017-03-10
- DN Debatt ”Ett av de största sveken mot naturvården vi sett i Sverige”. Publicerad 2017-03-10
- DN Debatt ”Skogen i nordväst är annorlunda”. Publicerad 2017-03-17
- DN Debatt ”Bevara de värdefulla skogar som ännu finns kvar i Sverige”. Publicerad 2017-04-11
- DN Debatt ”Aktivt brukad skog ger hållbart samhälle” Publicerad 2017-04-11
- DN Debatt ”Subjektiva gränser för nyckelbiotoper” Publicerad 2017-04-13
- DN Debatt ”Regeringen måste agera om nyckelbiotoperna” Publicerad 2017-04-18
- DN Debatt ”Klimatet viktigare än biologisk mångfald” Publicerad 2017-04-18
- DN Debatt ”Politiker avgör hur mycket skog som ska skyddas” Publicerad 2017-04-19
- DN Debatt ”Miljö- och produktionsmål ska vara jämställda” Publicerad 2017-04-20
- Eriksson, L. 2018. Explaining gender differences in private forest risk management. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 33:7, 716–723.
- Esaiason P m.fl. 2017. Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Femte upplagan
- Gustafsson, L & Hannerz, M. 2018. 20 års forskning om nyckelbiotoper – Här är resultaten. Institutionen för ekologi, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala.
- Götmark, F. 2009. Conflicts in conservation: Woodland key habitats, authorities and private forest owners in Sweden. *Scandinavian Journal of Forest Research* 24, 5014–514.
- Hallberg Sramek I. 2018. Nyckelbiotoper i allmänheten blickfång – en analys av svensk medierapportering 1991–2018. Studentuppsats/Sveriges Lantbruksuniversitet, nr 31. Institutionen för skogsekonomi
- Hellstrand, E. 2017. Nyckelbiotopers påverkan på fastighetspriset. SLU-Skogsmästarskolan.
- Karlsson, L & Persson, F. 2018. Konsekvenser för privata skogsägare vid registrerad nyckelbiotop. Ekonomiska och äganderättsliga aspekter. Högskolan i Gävle.

- Keskitalo, C., Lidestav, G., Karppinen, H. & Zivojinovic, I. (2017). Is There a New European Forest Owner? The Institutional Context. I *Globalisation and Change in Forest Ownership and Forest Use. Natural Resource Management in Transition*. Keskitalo, C.E (red). 2017.
- Nitare J. 1991: Projektplan, nyckelbiotoper för skogens flora och fauna. Skogsstyrelsen (stencil)
- Naturvårdsverket 2015. Mål i sikte. Analys och bedömning av de 16 miljökvalitetsmålen i fördjupad utvärdering. Volym 2. Rapport 6662
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2017. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Reviderad version 2017
- Nordlund, A. & Westin, K. 2011. Forest Values and Forest Management Attitudes among Private Forest Owners in Sweden, *Forests* 2011(2), s 30–50.
- Origo Group 2018. Kund- och intressentanalys. Skogsstyrelsen 2018
- Proposition 1989/90:100, bilaga 11.
- Regeringen 2018. Uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. Regeringsbeslut 2018-05-17 N2018/03141/SK m.fl.
- Simonsson P, Gustafsson L & Östlund L. 2014. Retention forestry in Sweden: driving forces, debate and implementation 1968-2003. *Scandinavian Journal of Forest Research*
- Uggla Y, Forsberg M & Larsson S. 2016. Dissimilar framings of forest biodiversity preservation: Uncertainty and legal ambiguity as contributing factors. *Forest Policy and Economics* 62 (2016) 36–42
- Uliczka H., Jansson, G., Angelstam, P. (2004). Heltidsskogsägare minst positiva till naturvård – men rätt utbildning kan ändra attityder, Umeå, Fakulteten för skogsvetenskap, Fakta skog 2004:1
- Umaerus, P. Högvall Nordin, M & Lidestav, G. 2018. Do female forest owners think and act “greener”? *Forest Policy and Economics* 99C. 2019. S 52–58
- Wester J och Engström A. 2016. Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen. Rapport 7/2016.
- Westin, K. et al. 2017. Individual Forest Owners in Context. I *Globalisation and Change in Forest Ownership and Forest Use. Natural Resource Management in Transition*. Keskitalo, C.E (red). 2017.
- Westling U. 2012. Utrymme för konflikt. Skogliga konflikter i svensk press 1990–2011. *Future Forest Working Report*. Statsvetenskapliga institutionen. Umeå Universitet

Bilaga 1 Kommentarer lämnade i attitydundersökningen

Kommentarer – Varför bedriver du naturvård på din fastighet?

- Allmännyttigt.
- Ansvar för framtiden, tradition.
- Bara ska göras.
- Bevara det man ärvt.
- Blir ett mera kulturellt både för djur och natur att ha det, det kan vara fint.
- Det blir vackrare.
- Det har skötts dåligt på vissa håll tidigare, ansvar för framtiden
- Det känns naturligt, vissa ställen går inte att avverka och då lämnar man dem.
- Det ligger i generna.
- Det är viktigt.
- Djurliv och växtliv.
- Ekonomiska skäl.
- Finns ett intresse.
- Fått förslag att göra det, värd att bevara.
- För att det behövs.
- För att det ska växa mer.
- För biologisk mångfald.
- För hållbart skogsbruk.
- För jaktens och viltets skull.
- För viltet.
- För viltets skull.
- Gammal tradition.
- Gör inget särskilt.
- Har en son som är intresserad.
- Hållbarhet i skogsvården.
- Inkomstkälla.
- Intresserad av mångfald.
- Jag har ärvt det.
- Jobbar inom skog med avverkning på heltid.
- Lång tradition i släkten.
- Långsiktigt ägaransvar.
- Moralisk känsla inom mig, att vårda den och njuta av den.
- Mångfald, vissa skogar är för homogena.
- Normer bland skogsägare.
- Roar mig och det är fint.
- Själ ska trivas, för egen rekreation.
- Ska se fint ut och skogen ska växa.
- Ska sköta om den skog man har, i min värld är det att bedriva naturvård.
- Skogsplanen och skötselplanen.
- Tradition, född med det.
- Tradition.
- Vi har alltid gjort det, annars skulle det inte se ut som de gör.
- Vi har ett ansvar för framtiden.
- Vi tänker framåt.
- Viktigt med mångfald.

- Vill att den ska vara trevlig och fin. Vill värna för både djur och natur, lever ju med skogen.
- Vill bevara det vackra i naturen.

Kommentarer – Ser du några hinder för dig att genomföra naturvårdsåtgärder på din fastighet?

- Attityder bland skogsägare.
- Avverkningar.
- Det kan det väl finnas.
- Grannar kan bli ett problem.
- Min ålder.
- Mot ersättning går det att bedriva naturvård.
- Myndigheter som inte accepterar erbjudanden.
- Myndigheter.
- Myndigheterna sätter stopp för mycket.
- Myndigheters okunskap.
- Många ägare tillsammans, man måste hålla sams.
- Nyckelbiotopen.
- Restriktioner på bokskog.
- Skogsstyrelsen.
- Stora avstånd.
- Terrängen är svår och bergig.
- Tid.
- Tid.
- Vi vill inte att det ska påverka negativt vår skog.
- Ålder på skog.
- Ålder är för gammal snart.
- Ålder, orkar inte med lika mycket längre.

Har du några ytterligare synpunkter du vill framföra?

- Att de (Skogsstyrelsen) ska se det lite mer från skogsägarens håll i vissa lägen. Och inte bara köra på utan ha med markägaren i tankarna också.
- Att man från statens sida gärna ligger på mer än vad man måste i biotoper och skyddad skog. Man nöjer sig inte med de procent som finns, utan lägger till mer, utan att skogsägaren får någon ersättning. Det har hänt på vår fastighet.
- Att man får avgöra själv hur det ska vara, om man har kunskap, och det tycker jag att min man har.
- Bara det att skogsvården har varit bra, annars hade det inte funnits några sådana här nyckelbiotoper. Ska man sköta skogen, det är som en trädgård, ska man sköta om och gallra och städa, då får man fin skog.
- Bli mera, vad ska man säga, rådgivande och mera neutral.
- Bra att ni bedriver skydd men det blir ju lite väl hårt när de tar allt från en. De som har flera hundra tusen hektar och får lite biotoper är det inte så jobbigt för men det blir ett lite väl hårt slag mot mig som en liten skogsbrukare. Jag är inte imponerad över hur de har skött det. Jag uppfattar det som att det har blivit hårdare med det nu också, att många runt omkring också fått många biotoper registrerade som det inte har varit tidigare.

- Bästa sättet att bevara nyckelbiotoper är att lämna över ansvaret till skogsägarna helt. Skogsägarna kommer att sköta om skogen bättre än staten, och det kommer att uppmuntra dem att ta hand om och bevara nyckelbiotoperna.
- Börja samarbeta och inte bara bestämma hela tiden.
- De ska inte hänge sig åt politik, det har blivit lite för politiskt.
- Den här arealen som man släpper till borde det vara ersättning för. Inte bara komma och säga att man ska ha 5% och så blir det inte mer med det. Men vem som ska ersätta det vet inte jag, de har inte pengar någon av dem.
- Det finns alldeles för mycket sådana här nyckelbiotoper och de förstör ju skogsskiftet. Om man har 50 hektar och så tar de bort hälften och blir det ju obrukbart.
- Det jag upplever är att har man nyckelbiotoper på betesmark så är det lite dåligt utmärkt. Borde märkas ut till brukare och ägare.
- Det känns ju som att de tar lite för lätt på att ta mark från privatpersoner.
- Det känns som att begreppet nyckelbiotop varit tänkt som något som pekar ut exklusiva platser men att det på senare tid vidgats ut och blivit svårare att definiera. Jag tycker att begreppet nyckelbiotop måste bli mer flexibelt. Skog är inte statiskt utan förändrats så när mina träd i en nyckelbiotop dör och det bara finns sly kvar kan jag inte göra något med den, det blir som att lägga en död hand på utvecklingen. Ytterligare ett exempel är en nyckelbiotop vid min stallbacke, när den ritades ut fanns där inga djur men på senare tid har jag skaffat djur till stallet och nyckelbiotopen kommer i vägen. Jag tycker dock att de från skogsstyrelsen jag pratat med har varit väldigt bra. Vissa andra skogsägare verkar vara rädda och oroliga för att prata med skogsstyrelsen men jag tycker att de har varit bra när jag pratat med dem.
- Det känns som att det går en våg igenom landet att det ska bli fler och fler nyckelbiotoper och att staten ska ta över ägandet. Och att andra ska bestämma över hur det ska skötas, äganderätten går förlorad. Känns som ett kommunistiskt förhållningssätt. Och att vanliga människor har starka åsikter som inte är insatta i skogens skötsel.
- Det skulle vara möjligtvis att de tar lite mer hänsyn till vad markägaren säger. Det är ju lite så ibland att det kanske inte passar att bara ha gran utan man kanske ska blanda med lövträd ibland, det är viktigt att få mångfalden. Tycker jag i alla fall. Ibland kan de vara väldigt negativa när man vill ha lite lövträd med.
- Det var bättre förr i tiden med Skogsvårdsstyrelsen än nu med Skogsstyrelsen. Jag hade större förtroende för dem då än jag har för Skogsstyrelsen nu.
- Det viktigaste är ju det här som har debatterats: att de som gör inventeringarna inte ska ha en egen agenda utan följa de regelverk som man har.
- Det är att de (Skogsstyrelsen) själva med sin kunskap ska göra inventeringar och inte ta in naturvårdsknuttarna som har så mycket annat på sin agenda. Inventeringarna i sig är det inget fel men det måste finnas något system i det.
- Det är certifierings delarna.

- Det är den här biten med att staten inte bara ska komma och ta , man kan inte kräva enskilda människor om att skänka massa med pengar till staten.
- Det är ju att den här skogspolitiken som vi har i dagsläget bygger på principen om Moder jord (inte så att man benämner det så men det är samma resonemang), alltså att om man skulle ta bort alla människor från jorden i stort och skogsbruket specifikt skulle skogen må jättebra. Förr när man höll på med bergshantering här i Bergslagen högg man dock ned all skog på stora ytor för att få virke och kol som skulle kunna driva bergshantering. Trots detta har skogen återhämtat sig och det bygger inte bara på jordens egen återhämtningskraft utan mycket har man att tacka skogsägarna som med sin kunskap i skogsvård och plantering hjälpt skogen att återhämta sig. Jag tror att vi måste se på skogsbruket utifrån ett förvaltarshypotesperspektiv snarare än att jorden klarar sig bättre själv. Det är viktigt att det finns många små aktörer som hjälper till att vårda skogen. Man ska vara herre över sin egen mark i långt större utsträckning än vi kan se idag. För man kan se att när exempelvis Sveaskog brukar sin skog suger de ut så mycket de kan ifrån den och ser bara till pengarna. Med många mindre skogsägare stärks förvaltarskapet och det är så vi bäst brukar och vårdar skogen.
- Det är viktigt att inte miljömålen sätts högre än produktionsmålen. Det är inte bra med teoretiskt satta miljömål, det är ur skogsbruket som mycket av den förnybara energi ska produceras.
- Det är viktigt att skogsägaren sköter och skogen vårdas.
- Det är väl att de ska ta kontakt innan de gör inventeringen. Det är en fördel.
- Det är väl det enskilda skogägandet har gett en väldigt bra skog i Sverige.
- Det är väl i så fall att skogsägarna skulle få bestämma själva över sin skog.
- En skäligare ersättning än den som är utlovad hittills. Eller ett utbyte av mark när man får en registrerad nyckelbiotop. Att man får ersättningsmark eller ett årligt belopp istället för engångsbelopp.
- Ersättningarna från staten när de tar mark från skogsägarna är för dåliga.
- Hur tänker de göra när skogen faller ned alltför mycket och blir nedgången?
- Inte öka det här för mycket, att skogsägarna ska lämna mark gratis till dem. Jag tycker att det blir fel då.
- Ja att de ska vara förnuftiga. Det viktigaste är att de är kloka och förståndiga och tänker på vad de gör och säger.
- Ja det är att äganderätten håller på att urholkas, försvinna. I många fall, för skogsägare, blir det en belastning med dessa nyckelbiotoper. Möjligheten att bevara och låta en skogsfastighet gå i arv i flera generationer kommer att försvinna. Incitamentet för att äga och vårda sin skog för framtiden kommer också urholkas och begränsas stort. Och sen använder Skogsstyrelsen Naturvårdsföreningen, som är en ideell förening, som remissinstans och det tycker vi är helt fel.
- Ja det är väl att sånt ska vara styrt upp på rätt sätt. Systemet som är nu är inte det bästa.
- Jag arbetar för Sveaskog med avverkning och tycker att Skogsstyrelsen skulle vara mera ute i fält och göra kontroller. Det behövs mera kontroller för att skydda gammal skog och nyckelbiotops marker. Skogsstyrelsen ska vara mera aktiv - ut och kriga för bevarande av naturvärden.

- Jag har bara en liten känsla av att alla när de är ute och besiktat, att de inte har samma syn och att det spelar roll vem som kommer för att få en viss synpunkt. Det är bara en känsla jag har fått.
- Jag har en väldigt liten fastighet så jag tycker inte att man ska behöva hålla på med så mycket sådant här, nyckelbiotoper och sådant. I och med att fastigheten är så liten.
- Jag har erfarenheter utav bildandet av ett naturreservat, det känns lite som ett lotteri vad som gäller. Det skulle kunna vara lite tydligare vad som är vad. Jag är inte jättegammal skogsägare men jag känner att jag skulle kunna ta den informationen.
- Jag kan ge en förklaring till min brist på förtroende. Jag har i min djurhållning råkat ut för något liknande där det gick till domstol och där jag i domstol vann. Jag tycker det är en väldigt onödig omväg att ta när inkompetent personal ska sköta de här grejerna. När de blandar in egna värderingar blir det fel. Anser inte att avverkningsanmälningar ska annonseras öppet.
- Jag tror att det kan bli väldigt fel med de här som ska göra testerna. Kan bli väldigt orättvist. Ett exempel är att man inte får jaga på vissa ställen men bara man flyttar sig 100 meter så är det okej. Tror de inte kan samspelet mellan natur och djuren de som gör utvärderingen. Litar inte på dem eller skogsstyrelsen när det kommer till detta.
- Jag tycker att de ska jobba mer för skogsägarna och inte gå i miljörelsens band som de gör.
- Jag tycker att det känns lite som att staten inte tror att man sköter om sin egna skog. Som att misstro att vi inte klarar av att sköta den. Det är vi som skogsägare som sätt till att vi har de rika områden vi har, och klarat oss utan de områdena. Nå så blir det att de konfiskerar skogen. Det är faktiskt inte största önskan hos alla skogsägare att hugga ner alla biotoper vi ser.
- Jag tycker att det är bra att de görs de här inventeringarna men jag tycker inte att den lilla människan ska släppas igenom för något som bestäms på regeringsnivå. Det är inte meningen att den enskilde ska betala för allt.
- Jag tycker att det är bra att man gör såna här enkäter. När jag går på möten så ställer jag upp mig och säger att ni har fel och borde vara stolta över det man har. Jag gör frivilliga avsättningar. Har slutat prenumerera på flera skogstidningar för att dem är negativa till naturvård. Naturskyddsföreningen är överlag väldigt negativa mot skogsägare, dom drar alla över en kam. Jag har tyckt det har varit ganska svårt att ge gehör för att det finns skogsägare som är för naturvård. Jag har 2% av min skog som är avsatt. Det blir värdefyllt att komma och titta på det, men det finns ingen samhällsinstans så att allmänheten ska få ta del av dessa avsättningar.
- Jag tycker att det är fel när Stora Enso har så liten procent av sin mark som är nyckelbiotoper och jag har så stor procent. Det tycker jag är fel.
- Jag tycker att man borde sluta med nyckelbiotoper helt och lämna över ansvaret till ägarna, men ska man lämna från sig mark så ska det vara en bra ersättning och staten ska betala vad det kostar. Blir det så att man upptäcker en nyckelbiotop idag så vill man hellre avveckla istället för att kontakta myndigheterna, med risk för att man inte får tillgång till den delen av skogen.

- Jag tycker att man ska ha fortsatt mycket ägaransvar. Som Eskil Erlandsson införde, det är bra.
- Jag tycker att om man tar mark ur produktion så ska staten betala skogsägaren - det tycker jag är viktigt - eller att ge ersättningsmark.
- Jag tycker de trummar på ganska bra. Försök om möjligt att sköta mer gammelskog som finns om de kan. Se till att plantera tall där det går.
- Jag tycker inte att det ska bli för mycket med sånt heller liksom, det har ju bildats nyckelbiotoper när man vårdat skogen under många år. Att gå in och styra det för mycket tror jag inte är en bra idé.
- Jag tycker inte att vi ska låta skogen ruttna upp i naturreservat utan det är bättre att vi sköter om den.
- Jag tycker ju att de vill spara för mycket gammal skog. Framförallt att låta skogsägare sköta som de har gjort, för det är ju bra idag och det är ju skogsägarnas förtjänst. Staten ska inte lägga sig i för mycket.
- Jag tycker ju att det verkar skrämmande det här att Skogsstyrelsen blir mer och mer kommersiell. Det förväntas nu nästan att kontakt med Skogsstyrelsen ska betalas, förr gick ju det på skattekontot.
- Jag vet inte riktigt vad Skogsstyrelsen funktion är idag, jag upplever att de som köper virket och de som sitter i maskinerna har bättre koll på skogsvård och liknande än vad skogsstyrelsen har idag. De som har bäst koll på sin skog är de som äger dem, för det är inte något man äger utan en förvaltning man har.
- Jag är ganska nöjd med de åtgärder och skyddsåtgärder som man genom åren genomfört. Man kan ju för att göra det ännu bättre verka för högre bidrag för skogar som avsätts för naturvård och nyckelbiotoper.
- Jag är ju stark anhängare av äganderätten, att man respekterar den. Inte att jag ska få mer än andra utan helt enkelt att vi ska respektera äganderätten. Man brukar säga "älska din nästa som dig själv" alltså att man ska ha respekt för varandras mark.
- Just det att registreringen av nyckelbiotoper ska ske på frivillig bas.
- Kanske att de ska lära sig att bli mer jordnära och faktiskt se sammanhang och inte detaljer.
- Konstigt att staten kan utfärda avverkningsförbud där skogsägaren ska stå för hela kostnaden.
- Man borde inte behöva sälja skogsområden till staten för evig tid när man upptäcker sådana här nyckelbiotoper. Hade det varit ett tidsbestämt kontrakt
- där man kan få tillbaka skogen efter en tid så hade jag nog varit lite mer positivt inställd.
- Man kan säga så här att det finns inget egen-ändamål att inskränka markägares rätt att förfoga över sin egen mark, och det är det de gör.
- Man kan väl alltid förbättra informationen. Information om vad de är och de står för och om deras arbete. Alltså deras syfte och vilken hypotes de jobbar efter. Det är alltid intressant att veta vilka idéer de jobbar efter både kortsiktigt och långsiktigt.
- Man lämnar ofta för små områden. Jag har hållit på mycket med rovfåglar. Att man tar hänsyn, om man lämnar för litet område runt boet riskerar det ändå att blåsa ned när det blir storm, då finns det ingen funktion ändå. Det krävs mer forskning i de här områdena. Vad ska vi göra? Vad händer sen? Så man lär sig och gör rätt i framtiden.

- Mindre pekpinningar, mera samarbete.
- Nej.
- Om de ska satsa på någonting så är det väl utbildning, att utbilda skogsägarna. Det tror jag vore bra.
- Om man har mycket skog som blir ett skyddat område så borde ägaren få ersättning för den skogen som tas av staten, många har skogen som enda inkomstkälla och det nuvarande systemet kan förstöra en hel del.
- Om skogsstyrelsen vill köpa upp mark så får de se till att höja ersättningen lite.
- På vissa ställen kan man tycka att det är fruktansvärt onödigt med de här nyckelbiotoperna som man har. Där tycker jag att man ska få bruka skogen, det tycker jag.
- Regeringen behöver inte avsätta så mycket skog om de hittar en nyckelbiotop, har hört att de tar betydligt större areal än vad som behövs.
- Skogsbruket skulle vara något man gör gemensamt mellan staten och ägarna. Vi driver det inte enbart av ekonomiska skäl utan att skogen ska få leva vidare.
- Skogsstyrelsen borde arbeta för att bevara mer utav viktiga biotoper och på det sättet ersätta de viktiga biotoperna med mer pengar. Och låta skogsbrukarna avverka de andra. Bättre med få, viktiga, med bra ersättning än många, mindre viktiga, med låg ersättning. Lägga mer fokus på att bevara de bättre biotoperna.
- Skogsstyrelsen ska inte bry sig för mycket.
- Skogsstyrelsen skulle stötta aktivt skogsbruk lite mer.
- Så länge de här nyckelbiotoperna begränsas i omfattning kan man väl acceptera dem men är det större områden är det ju lite kämpigare.
- Ta bort sådana där biotoper, det har ju varit gammal skog förr i tiden också. På 30- och 40-talet var det jättebra och på 50-talet var det också bra. Men nu är det bara oreda överallt. Men det är klart om man ska ha lönebidrag till några tjänstemän så blir det väl så.
- Till fråga 13 och 14: Ser inventeringen ser som en positiv sak till största delen och kan ha stort förtroende för skogsstyrelsen. Men det beror helt på om det är en insatt inspektör, samt om man har god kontakt med skogsägare. Markägaren själv råder och vet oftast bäst i sin egna skog.
- Varför de ska lämna så mycket hög stubb när det är mycket gammal skog omkring där man avverkar förstår jag inte. Det är mycket gammal skog som lämnas kvar runt omkring så därför undrar jag varför de ska lämna hög stubb när det är slöseri på prima sågtimmer. Det är ju nästan de finaste träden de lämnar kvar och gör hög stubb av och det förstår jag som skogsägare.
- Vi får hoppas innerligt att man om det nu blir en, vad som händer efter valet vet man inte, i så fall om en ny regering inte drar in de anslagen som höjdes 2014, det innebär ju att man kunde få mer ersättning och bilda mer biotopskydd och reservat. Sen finns det politiska krafter som vill åt annat håll som man kan oroa sig för.

- Vi kan väl säga såhär att man borde se till att produktionsskogen inte har risk att bli nyckelbiotop för att det kommer klåfingriga tjänstemän som vill ha kvar skogen. Det är bättre att låta skogsägarna skapa nyckelbiotoper frivilligt istället för att produktionsskogen ska kunna klassas som nyckelbiotop sen. När man ställer frågor får man svar därefter. Det är lätt att styra svarsfrekvens efter vilka frågor man ställer. Det är svårt att göra frågor som ger bra resultat.
- Vi måste sluta att avverka så mycket skog som vi gör nu.
- Vi vet ju att det är många skogsägare som mer eller mindre har vissa delar av sin skog värdelös i och med att det har satts käppar i hjulet för skötandet och avverkningen av den skogen.
- Ägd skog ska vara ägd skog av den som äger skogen, det ska inte var Skogsstyrelsen som äger skogen.

AV SKOGSSTYRELSEN PUBLICERADE RAPPORTER:

- 2012:1 Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
- 2012:2 Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
- 2012:3 Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008–2011
- 2012:4 Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
- 2012:5 Skogsbrukets frivilliga avsättningar
- 2012:6 Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringsbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområdena i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning
- 2012:7 Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
- 2012:8 Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
- 2012:9 Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
- 2012:10 Hänsynsuppföljning – grunder
- 2012:11 Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
- 2012:12 Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
- 2013:1 Återväxtstöd efter stormen Gudrun
- 2013:2 Förändringar i återväxtkvalitet, val av förnygring-smetoder och trädslagsanvändning mellan 1999 och 2012
- 2013:3 Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012
- 2013:4 Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En dellerans från Dialog om miljöhänsyn
- 2013:5 Målbilder för god miljöhänsyn – En dellerans från Dialog om miljöhänsyn
- 2014:1 Effekter av kvävegödsling på skogsmark – Kunskapssammanställning utförd av SLU på begäran av Skogsstyrelsen
- 2014:2 Renbruksplan – från tanke till verklighet
- 2014:3 Användning och betydelsen av RenGIS i samrådsprocessen med andra markanvändare
- 2014:4 Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2013
- 2014:5 Förstudie – systemtillsyn och systemdialog
- 2014:6 Renbruksplankoncept – ett redskap för samhällsplanering
- 2014:7 Förstudie – Artskydd i skogen – Slutrapport
- 2015:1 Miljöövervakning på Obsytorna 1984–2013 – Beskrivning, resultat, utvärdering och framtid
- 2015:2 Skogsmarksgödsling med kväve – Kunskapssammanställning inför Skogsstyrelsens översyn av föreskrifter och allmänna råd om kvävegödsling
- 2015:3 Vegetativt förökad skogsodlingsmaterial
- 2015:4 Global framtida efterfrågan på och möjligt utbud av virkesråvara
- 2015:5 Satellitbildskartering av lämnad miljöhänsyn i skogsbruket – en landskapsansats
- 2015:6 Lägsta ålder för förnygringsavverkning (LÅF) – en analys av följder av att sänka åldrarna i norra Sverige till samma nivå som i södra Sverige
- 2015:7 Hänsynen till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2014
- 2015:8 Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering.
- 2015:9 Ångermanälvsprojektet – förslag till miljöförbättrande åtgärder i mellersta Ångermanälven och nedre Fjällsjälven
- 2015:10 Skogliga konsekvensanalyser 2015–SKA 15
- 2015:11 Analys av miljöförhållanden – SKA 15
- 2015:12 Effekter av ett förrändrat klimat–SKA 15
- 2015:13 Uppföljning av skogliga åtgärder längs vattendrag för att gynna lövträd och lövträdetablering
- 2016:1 Uppföljning av biologisk mångfald i skog med höga naturvärden – Metodik och genomförande
- 2016:2 Effekter av klimatförändringar på skogen och behov av anpassning i skogsbruket
- 2016:3 Kunskapssammanställning skogsbruk på torvmark
- 2016:4 Alternativa skogsskötselmetoder i Vildmarksriket – ett pilotprojekt
- 2016:5 Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Hänsynsuppföljning Kulturmiljöer 2015
- 2016:6 METOD för uppföljning av miljöhänsyn och hänsyn till rennäringen vid stubbskörd
- 2016:7 Nulägesbeskrivning om nyckelbiotoper
- 2016:8 Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Genomgång av ansvar vid utförande av skogliga förändringar, ansvar för tillsyn samt ansvar vid inträffad skada
- 2016:9 Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Exempelsamling
- 2016:10 Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Metodik för identifiering av slänter och raviner känsliga för vegetationsförändringar till följd av skogsbruk eller expoatering
- 2016:11 Möjligheter att minska stabilitetsrisker i raviner och slänter vid skogsbruk och exploatering – Slutrapport
- 2016:12 Nya och reviderade målbilder för god miljöhänsyn – Skogssektors gemensamma målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder
- 2016:13 Målanpassad ungskogsskötsel
- 2016:14 Översyn av Skogsstyrelsens beräkningsmodell för bruttoavverkning
- 2017:2 Alternativa skötselmetoder i Råndalen – Ett projekt i Härjedalen
- 2017:4 Biologisk mångfald i nyckelbiotoper – Resultat från inventeringen – ”Uppföljning biologisk mångfald” 2009–2015
- 2017:5 Utredning av skogsvårdslagens 6 §
- 2017:6 Skogsstyrelsens återväxtuppföljning – Resultatet från 1999–2016
- 2017:7 Skogsträdens genetiska mångfald: status och åtgärdesbehov
- 2017:8 Skogsstyrelsens arbete för ökad klimatanpassning inom skogssektorn – Handlingsplan
- 2017:9 Implementering av målbilder för god miljöhänsyn – Regeringsuppdrag

- 2017:10 Bioenergi på rätt sätt – Om hållbar bioenergi i Sverige och andra länder – En översikt initierad av Miljömålsrådet
- 2017:12 Projekt Mera tall! – 2010–2016
- 2017:13 Skogens ekosystemtjänster – status och påverkan
- 2018:1 Produktionshöjande åtgärder – Rapport från samverkansprocess skogsproduktion
- 2018:2 Effektiv skogsskötsel – Delrapport inom Samverkan för ökad skogsproduktion
- 2018:3 Infrastruktur i skogsbruket med betydelse för skogsproduktionen: Nuläge och åtgärdsförslag – Rapport från arbetsgrupp 2 inom projekt Samverkansprocess skogsproduktion
- 2018:4 Åtgärder för att minska skador på skog – Rapport från samverkansprocess skogsproduktion
- 2018:5 Samlad tillsynsplan 2018
- 2018:6 Uppföljning av askåterföring efter spridning
- 2018:7 En analys av styrmedel för skogens sociala värden – Regeringsuppdrag
- 2018:8 Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb – Delredovisning av regeringsuppdrag
- 2018:9 Slutrapport – Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare – Regeringsuppdrag
- 2018:10 Nulägesbeskrivning av nordvästra Sverige
- 2018:11 Vetenskapligt kunskapsunderlag för nyckelbiotopsinventeringen i nordvästra Sverige
- 2018:12 Statistik om skogsägande/Strukturstatistik
- 2018:13 Föreskrifter för anläggning av skog – Regeringsuppdrag
- 2018:14 Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb – Delredovisning av regeringsuppdrag
- 2018:15 Förslag till åtgärder för att kompensera drabbade i skogsbruket för skador med anledning av skogsbränderna sommaren 2018 – Regeringsuppdrag
- 2019:1 Indikatorer för miljö kvalitetsmålet Levande skogar
- 2019:2 Fördjupad utvärdering av Levande skogar 2019
- 2019:3 Den skogliga genbanken – från storhetstid till framtid
- 2019:4 Åtgärder för en jämnställd skogssektor
- 2019:5 Slutrapport Tillvarata jobbpotentialen i de gröna näringarna – Naturnära jobb
- 2019:6 Nya målbilder för god miljöhänsyn vid dikesrensning och skyddsdikning
- 2019:7 Återkolonisering av hjortdjur inom brandområdet i Västmanland
- 2019:8 Samverkan Tiveden
- 2019:9 Samlad tillsynsplan 2019
- 2019:10 Förslag till åtgärder på kort och lång sikt för att mildra problem i områden med multiskadad ungskog i Västerbottens- och Norrbottens län
- 2019:11 Föryngringsarbetet efter skogsbranden i Västmanland 2014
- 2019:12 Utveckling av metod för nyckelbiotopsinventering i nordvästra Sverige
- 2019:13 Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder – Kunskapsunderlag
- 2019:14 Regler och rekommendationer för skogsbränsleuttag och kompensationsåtgärder – Vägledning
- 2019:15 Underlag för genomförande av direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor
- 2019:16 Skogsbrukets kostnader för viltskador
- 2019:17 Omvärldsanalys svensk skogsnäring
- 2019:18 Statistik om formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark – Redovisning av regeringsuppdrag
- 2019:19 Attityder till nyckelbiotoper – Nulägesbeskrivning 2018

AV SKOGSSTYRELSEN PUBLICERADE MEDDELANDEN

Under 2017 slogs Skogsstyrelsens publikationer Rapport och Meddelande ihop till en med namnet Rapport.

2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen	2015:4	Renskogsavtal och lägesbeskrivning i frågor om skogsbruk – rennäring
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning	2015:6	Utvärdering av ekonomiska stöd
2012:3	Beredskap vid skador på skog	2016:1	Kunskapsplattform för skogsproduktion – Tillståndet i skogen, problem och tänkbara insatser och åtgärder
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring	2016:2	Analys av hur Skogsstyrelsen verkar för att miljömålen ska nås
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning	2016:3	Delrapport – Främja anställning av nyanlända i de gröna näringarna och naturvärden
2013:3	Adaptiv skogsskötsel	2016:4	Skogliga skattningar från laserdata
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige	2016:5	Kulturarv i skogen
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden	2016:6	Sektorsdialog 2014 och 2015
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – omvärldsanalys	2016:7	Adaptiv skogsskötsel 2013–2015
2013:7	Ökad jämställdhet bland skogsägare	2016:8	Agenda 2030 – underlag för genomförande – Ett regeringsuppdrag
2013:8	Naturvårdsavtal för områden med sociala värden	2016:9	Implementering av målbilder för god miljöhänsyn
2013:9	Skogens sociala värden – en kunskapssammanställning	2016:10	Gemensam inlämningsfunktion för skogsägare
2014:1	Översyn av föreskrifter och allmänna råd till 30 § SvL – Del 2	2016:11	Samlad tillsynsplan 2017
2014:2	Skogslandskapets vatten – en lägesbeskrivning av arbetet med styrmedel och åtgärder	2017:1	Skogens sociala värden i Skogsstyrelsens rådgivning och information
2015:1	Förenkling i skogsvårdslagstiftningen – Redovisning av regeringsuppdrag	2017:2	Främja nyanländas väg till anställning i de gröna näringarna och naturvärden
2015:2	Redovisning av arbete med skogens sociala värde	2017:3	Regeringsuppdrag om jämställdhet i skogsbruket
2015:3	Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2013 – SKA 15	2017:4	Avrapportering av regeringsuppdrag om frivilliga avsättningar

PUBLICERING OCH BESTÄLLNING AV SKOGSSTYRELSENS RAPPORTER

Skogsstyrelsens rapporter publiceras som pdf-filer på vår webbplats: www.skogsstyrelsen.se/om-oss/publikationer/

Äldre publikationer kan beställas eller laddas ned i webbutiken: shop.skogsstyrelsen.se/sv/publikationer/

Skogsstyrelsen publicerar dessutom foldrar, broschyrer, böcker med mera inom skilda skogliga ämnesområden. Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen Skogseko.

Beställning av publikationer och trycksaker:
Skogsstyrelsen,
Böcker och broschyrer
551 83 JÖNKÖPING

Telefon: 036-35 93 40, 036-35 93 00 (vx)
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
webbutik: shop.skogsstyrelsen.se/sv/

Skogsstyrelsen beskriver med denna rapport ett
nuläge av den kunskap vi har om skogsägarnas
attityder till nyckelbiotoper. Baserat på tidigare
studier, en attitydundersökning och en debattanalys
dras slutsatser som kan vara till stöd för fortsatt arbete.